MOJ SLOVENSKI NAROD! Koliko si trpel, moj Bog, kdo toliko! Točili so ti ognja in strupa, ti pa si pil kakor žlahtno vino in še smehljal si se, ko ti je gorel drob. Gore se odpirajo in rušijo grmeč, morja se razlivajo čez bregove, svetovi se podirajo . . . in ti, ubogo zrno v pesku, ti se smehljaš! Kako le moreš, kako ti srce da . . . Kaj te ni prav nič izučilo tisočletno hlapčevanje sebi in vsem.

Ivan Cankar

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

NAROČILO

Na delo tedaj! . . . A do konca značajni, namenov poštenih, a bolj še dejanj, v borbi za dom, neustrašeni, vztrajni, do zadnjega diha trudeči se zanj, za narod živeči, goreči, trpeči, a sluge nikomur kot narodni sreči!

Simon Gregorčič

LETNIK XXX. - VOLUME XXX. Avg. - Sept. 1979. Published monthly by: Slovenian National Federation, of Canada, 646 Euclid Ave., Toronto, Ont., Canada M6G 2T5. Stev. 8. - 9 No. 8. - 9

Zakaj Slovenska Država

Pogled v zgodovino slovenskega naroda jasno kaže, da je bilo v slovenskem narodu od prihoda do danes vedno trdno hotenje po samostojnem narodovem življenju: Karantanija, Kmečki upori, Združena Slovenija (1848(, Majska Deklaracija (1917), Koroški plebiscit in dogodki ob nenadnem razpadu Jugoslavije 1941 so jasni dokazi, da je slovenski narod vedno jasno klical, da hoče živeti svoje lastno življenje. Danes vemo, da niti kraljeva niti Titova Jugoslavija nista zavarovali slovenskih interesov in uresničili upov slovenskega naroda. Vedno nas je bolelo, ko je oficielna Jugoslavija tako malo storila za obrambo mej na Koroškem in Primorskem.

V zadnjih 40 letih (1940-1980) postaja bolj in bolj glasna slovenska zahteva (vkljub zamašenim ustom), da slovenski narod nastopi med drugimi evropskimi narodi kot enakovredna pravna enota tako pred političnim kot gospodarskim forumom.

Celo slovenska KP je imela v svojem prvem programu v načrtu samostojno Slovenijo, pa so se morali pozneje ukloniti centralni KP. Marinko je zahteval samostojno slovensko vojsko, in vsa povelja naj bi bila v slovenskem jeziku.

Pred 30 leti smo bili osamljeni; danes pa gibanje za samostojno Slovensko Državo raste in živi v mnogih slovenskih srcih v domovini in zdomstvu.

Počastitev slovenskega nadškofa v Innsbrucku

Univerza v Innsbrucku je na posebni slovesnosti obnovila doktorske diplome, ki so jih tam pred 50 leti prejeli takratni doktoranti. Med slavljenci je bil tudi ljubljanski nadškof, metropolit dr. Jožef Pogačnik, ki je v Innsbrucku študiral bogoslovje in leta 1929 dosegel doktorat iz Teologije. Izmed trideset še živih doktorjev, jih je prišlo na to slovesnost dvajset.

Profesor teološke fakultete dr. Otto Muck je številnim povabljenim gostom predstavil ljubljanskega metropolita dr. Pogačnika, ki se je na to zahvalil za počastitev v imenu vseh "zlatih" doktorjev. Izrazil je priznanje Innsbruški univerzi in ji želel nadaljnjega razvoja in uspehov.

Mednarodna Atlantska poletna šola in festival glasbe

Letosnje poletje nudi obiskovalcem Halifaxa v Novi Škotski poseben umetniški užitek. Slovencev Branko Mizerit, sin slovenskega glasbenika in dirigenta Klara Mizerita, je ustanovil ter vodi kot dirigent in glasbeni direktor Mednarodno poletno šolo in festival glasbe, za katera upa, da bosta postala vsakoletna počitniška ustanova. Letošnji program obsega komorne in simfonične koncerte, opero ter balet. Koncerti so večinoma na prostem in dostopni občinstvu brez vstopnine, Operne in baletne predstave pa so v Umetnostnem centru Dalhousie vseučilišča. Program je osredotočen na čas od sredine julija do sredine avgusta.

● **V Tiskovni sklad Mirka** Geratiča so darovali: K.L. 100 dol., N.N. 60 dol., in dr, Rudolf Čuješ $20.

Problemi našega obstoja.

Tine Krašovec

Danes v Sloveniji mnogo govorijo in razpravljajo, vendar pa prav malo pišejo o važnem problemu, ki je tesno povezan z bodočnostjo naše zemlje.

Tujci z juga prihajajo v vedno večjem številu v Slovenijo, tam ostanejo, se naselijo, ohranijo svoj jezik in kulturo ter smatrajo to zemljo kot svojo. Na vlakih, avtobusih, po mestih, v Ljubljani, v Novi Gorici, Celju slišiš govorico, ki je preje tam ni bilo. Gledaš obraze in se sprašuješ: kje pa smo? V Banja Luki, Prištini ali Skopju. Ko greš na sprehod zgodaj zjutraj v Tivoli, spet glej, mestni pometači govore srbsko! Pa jih najdeš ne le v mestih in industrijskih centrih, celo na deželi in po naših gorskih kočah. Povsod jih je polno. Hočejo svoja posebna naselja, svoje stolpnice, svoje šole, hočejo, da se jim sezidajo mošeje in kafane in da vsakdo z njimi po njihovo govori, ker slovensko nočejo razumeti.

Slovenci, ki prihajajo domov v svojo domovino na obisk se čudijo, se ozirajo okrog, so žalostni in zaskrbljeni: Kam plovemo?

Slovenski kmetje, ki so tisočletja branili svojo zemljo in se pravdali za vsako ped zemlje iščejo delo v mestih in tovarnah ali pa razočarani odhajajo v tujino. Kjer je slovenski kmet imel svoj grunt, tam je bila Slovenija, tam je bil trden branik zemlje, kulture, slovenske tradicije: slovenska vas s slovenskim srcem in zdravjem. Če pa so le visoki davki, čeprav podpore od nikoder, slovenski kmet zapušča svojo domačijo in se udinja za delavca v tovarnah, njegovo zemljo pa kupujejo tujci, se na njej naselijo, osirotela Slovenija pa joka za svojimi otroci: ni jih več.

Kako hitro se širi ta izdaja slovenske zemlje, kako številno je to tuje naseljevanje, kako uradno podporo uživa, kaj se skriva za tem raznarodovanjem, se žalostni sprašujemo. To raznarodovanje slovenske zemlje se tako hitro širi, ali je še čas, da se proces ustavi? Kako dolgo bomo še lahko govorili o slovenski zemlji? Ali se voditelji slovenske KP zavedajo, da uničujejo svoj narod in umetno ustvarjajo jugoslovenski teritorij, novo Bosno. Enkrat naša kmetija izdana, prodana in oskrunjena, ni več naša, ni več sveta.

Naj navedemo le en primer, kaj se dela z našo zemljo.

Kot je znano sta se v Osimskem sporazumu ("Osimo") sporazumeli jugoslovanska in italijanska vlada o dveh važnih vprašanjih: od Koroške do morja je sedaj potegnjena dokončna državna meja med Italijo in Jugoslavijo. Ta meja gre od severa do juga v pasu dveh kilometrov, pri tem pa trpi slovenska zemlja, ker izgubimo vzdolž meje lepo število kvadratnih kilometrov, kar je Italija priključila svojemu ozemlju. Nikjer širša slovenska javnost o tej izgubi slovenske zemlje ni bila obveščena, le naši ljudje na starih mejah so z nezadovoljstvom spreminjali državne mejnike. Vse to se je zgodilo zato, ker so Jugoslovani ugodili Italijanom in jim dali koncesije na slovenski račun, da bi Italija uradno priznala bivšo cono B Jugoslaviji, to je Svobodno Tržaško Ozemlje, ki smo ga praktično imeli v rokah že od leta 1945 dalje. Italijani so sedaj legalno priznali, da cona B uradno pripada Jugoslaviji. Vendar o tem ni bilo nobenega dvoma že po Londonskem sporazumu 1954. Ali mar niso že tedaj izrecno izjavile Velika Britanija in USA, da je sporazum glede teh mej dokončen. Temu se je takoj pridružila Francija in malo pozneje tudi Sovjetska Zveza.

Če je bila cona B dana Jugoslaviji po Londonskem sporazumu 1954. in je bilo to jasno tako Italijanom kot Jugoslovanom, se sprašujemo, ali so bile korekture v pasu dveh kilometrov res nujne in to na škodo Slovencev.

Campbell je izdal knjigo "Succesful Negotiations", Trieste 1954., kjer podaja svoje razgovore z glavnimi udeleženci Londonskega Sporazuma. Iz te knjige je razvidno, da sta tako italijanski predstavnik Brosio kot jugoslovanski Velebit razumela Londonski sporazum glede državnih mej za dokončen. Zakaj ponovna korektura in čemu posebna industrijska cona na Krasu, ki je del Osimovskega sporazuma. Čemu nove Osimovske določbe, ki razveljavljajo določbe Londonskega sporazuma, ki je priznal gotove pravice slovenski manjšini; čemu prav na tem ozemlju ustanavljanje nove industrijske cone?

Londonski sporazum je točno določil pravice, ki jih mora uživati slovenska manjšina v Italiji. Te določbe obravnavajo manjšinske pravice do vseh podrobnosti in so zato važne za Slovence na Krasu. Tam so naštete vse slovenske šole od otroških vrtcev do liceja in drugih višjih srednjih šol. Mešana stalna italijansko-jugoslovanska komisija, ki je nadzorovala izvrševanje teh manjšinskih pravic, je lahko ukinila ali odobrila kako v pogodbi izrecno navedeno šolo. Italijanske oblasti same tega niso smele storiti, čeprav bi se število učencev v šoli znižalo pod deset. Iz zgoraj navedenih Campbellovih razgovorov je razvidno, da so se Italijani zelo upirali sprejeti te detajlirane manjšinske pravice sprejete v Londonskem sporazumu l. 1954. Ali niso imeli Italijani velik interes na tem, da se v novi uradni pogodbi v Osimo izpuste, da izostanejo te manjšinske določbe. To bi bilo samo njim v korist. In tako se je tudi zgodilo. Te določbe, važne za nas Slovence, so izostale na veliko škodo Slovencev živečih ob meji.

Kako je tu roka roko umila? Da so Italijani to dosegli, so morali nuditi Jugoslaviji nekaj v odškodnino. Priznali so Jugoslaviji cono B Svobodnega Tržaškega Ozemlja, vendar smo Slovenci z novo zopet izgubili nekaj narodnega ozemlja in velika izguba za nas je tudi ustanovitev takozvane "industrijske cone" na Krasu.

Ta cona naj bi služila jugoslovanskim koristim, ne pa slovenskim. Naredili so na našem narodnem telesu rakovo rano. Čeprav danes ljubljansko vodstvo dobro ve, da Kraška "industrijska cona" ni v korist Sloveniji, vendar to cono na ves glas hvalijo in hočejo prepričati Slovence, kake velike koristi bo to za nje. To morajo pisati, da se ne zamerijo centralni beograjski oblasti. Da so se te škode zavedali "ljubljanski gospodje" kaže izrek v Sodobnosti, ki pravi: "Slišimo, da se zopet pogajajo za našo zemljo. Upamo, da bodo zraven vsaj slovenski šoferji, ki vozijo jugoslovensko delegacijo okoli".

Vedno bolj nam postaja jasno, da se bodo v največji meri okoristila z novo "kraško industrijsko cono" predvsem centralistična jugoslovanska podjetja in delavci z juga. Ta cona bi omogočila izvoz jugoslovanskih proizvodov na skupni evropski trg. Ker Jugoslavija ni članica tega evropskega trga, zato sama tja ne more izvažati. Vendar ta cona na meji, ji bo tak izvoz omogočila s pomočjo Italije. Seveda nekaj koristi bo imela tudi Slovenija, vendar negativni efekti so mnogo bolj nevarni in v škodo naši zemlji in našemu narodu.

Oglejmo si podrobneje te negativne posledice. Industrijska cona se bo raztezala vzhodno od Sežanskega prehoda državne meje in zapadno od Bazovice. Polovica cone bo na jugoslovanskem ozemlju in druga polovica v Italiji. Vsa cona pa leži na čisto slovenskem ozemlju, na slovenskem Krasu, in postane tako neke vrste internacionalno ozemlje. Kot internacionalna cona pa je iztrgana iz slovenske zemlje.

V to cono se bo vselila tako jugoslovanska kot italijanska industrija. Upravljala bo to cono ne slovenska vlada, temveč federalna Jugoslovanska centralna vlada, češ, federalno centralno vodstvo bo lažje premostilo težave, ki bi izhajale iz slovenskih gospodarskih interesov ali pa iz slovenskih narodnih zahtev. Najhujši udarec za slovenske narodne interese pa je grozeča nevarnost balkanizacije slovenskega Krasa.

Nova delovna sila za to industrijsko področje je predvidena z juga Jugoslavije, da se tam očisti srbska zemlja. Naj imajo Slovenci te Šiftarje. V tej coni nameravajo naseliti 50,000 tujerodnih delavcev z družinami: to bodo cela mesta in naselja s svojimi šolami in mošejami. Tako bo v kratkem času na naši zamlji naseljenih za stalno 200,000 tujcev. Tuja tvorba na slovenskem telesu, česar bi nobena vlada v Evropi ne dopustila na svojem ozemlju. Samo Slovencem se lahko vrine krivica, ne da bi protestirali ali sploh kaj rekli. Staro hlapčestvo!

Slovenska republika je bila do sedaj v narodnostnem pogledu najbolj čista od vseh jugoslovanskih republik. Vsiljevanje in naseljevanje tujcev z juga je namerno dejanje centralne vlade in centralnega komunističnega komiteja: Naredimo Slovenijo jugoslovansko in balkansko. Tako bomo Balkan razširili do Karavank in strli slovenski ponos kulturnega naroda.

Rešitev Slovenstva je le v suvereni Slovenski državi, ki kot enakopravna članica v družbi evropskih narodov brani svoje lastne narodne in gospodarske koristi. Sami si bomo postavljali svojo lestvico vrednot za reševanje naših problemov in se nam ne bo treba tresti pred kako balkansko vlado, ki nas stalno ožigosa kot separatiste, nacionaliste in puntarje.

Samo v lastni državi je za nas rešitev.

● **The Language Programs** Branch, Dept. Secretary of State (Ottawa, K1A 0M5) nudi vsem interesirancem seznam tečajev, ki jih nudijo kanadske vzgodnje ustanove odraslim, da izpopolnijo svoje znanje angleščine ali francoščine. Seznam vsebuje tudi naslove oseb, ki so v z vezi s tečaji — poleg opisa tečaja, časa in kraja ter koliko stane.

Kultura

■ **Ljubljanska Drama gostuje na Dunaju.** Letošnjega oktobra bo v dunajskem Burgtheatru gostovala ljubljanska Drama s tremi deli: Jovanovičevo dramo "Osvoboditev Skopja", dramo "Mali Eyolf" Henrika Ibsena in Miroslava Krleža delom "Gospoda Glembajevi". Dunajski Burgtheater pa bo vrnil obisk Ljubljani meseca aprila 1980 tudi s tremi uprizoritvami. V okviru dogovora med dunajskim in ljubljanskim gledališčem so v načrtu še druge oblike sodelovanja na področju gledališlega ustvarjanja.

■ **Slovenska Filharmonija na Dunaju.** V okviru Dunajskega glasbenega festivala je gostovala v Konzerthausu Slovenska filharmonija, ki je dosegla lep uspeh. Dirigiral je Anton Nanut, kot solistka pa se je uveljavila Dubravka Tomšič.

■ **Župančičeve kulturne nagrade.** Nagrade za najboljše kulturne dosežke, ki jih podeljuje Ljubljanska kulturna skupnost, so letos prejeli igralka Iva Zupančič, Mestno gledališče ljubljansko, oboist Drago Golob, Akademska folklorna skupina France Marolt, kipar Zdenko Kalin, Kolektiv Pionirske knjižnice, pesniški kritik dr. Joža Mahnič ter ustvarjalci knjige "Zakladi Slovenije".

■ **Mednarodni grafični bienale.** Na letošnjem Grafičnem bienalu, ki bo odprt do 15. septembra, sodeluje 476 razstavljalcev iz 58 držav. Med glavnimi nagrajenci so Ronald Rauschenberg (ZDA), Andriena Šimotova (ČSSR), Andriana Maraž (Slovenija) in Michelangelo Pistoletti (Italija).

■ **Na mednarodnem mladinskem** pevskem festivalu v Celju je nastopilo 76 mladinskih pevskih zborov iz vseh delov Jugoslavije, nekaj pa tudi iz drugih držav. Skupno je sodelovalo 4000 pevcev. Med inozemskimi gosti so bili nagrajeni zbori iz Avstrije, Madžarske, Bolgarije, Češkoslovaške in Poljske.

■ **Maribor dobi novo gledališče.** Slovensko narodno gledališče v Mariboru bo letošnjo jesen slavilo 60-letnico dela sredi ruševin, kajti staro, odsluženo stavbo so že začeli podirati. Podiranje in gradnja nove gledališke hiše je projektirana v več etapah. Do leta 1981 naj bi zgradili prvi del, drugo pa po letu 81 z obnovo starega odra in kazinske stavbe, leta 1985 pa naj bi bila dograjena tudi nova, velika dvorana s 1000 sedeži. Stara 400 sedežna dvorana bo ohranjena.

■ **Celovška Mohorjeva družba bo** v redno knjižno zbirko za leto 1980 uvrstila tudi prvo knjigo Karla Mauserja Izbrano delo (urednik dr. Tine Debeljak) in zbirko Pesmi Marjana Jakopiča (uredil dr. Milan Pavlovčič, Cleveland).

Spremenjeno ozračje v podjetjih

Vseučilišče Michigan v ZDA je ugotovilo v obsežni študiji, ki jo je organiziralo l. 1977, da se je ozračje v podjetjih v ZDA močno spremenilo v zadnjih letih. Odstotek delavcev, ki nima zaupanja v vodstvo pojetja, se je zvišalo od 30% l. 1968 na 70% l. 1977. Večina mladih delavcev je izjavila, da ne smatrajo za potrebno, da bi izpolnili povelje predpostavljenjenega, če ne soglašajo z njim. Pred 10 leti je 70% delavcev sprejelo odločbo brez pomisleka. Število študentov, ki so mnenja, da vodi trdo delo do uspeha, pa se je znižalo od 69% l. 1967 na 25% l. 1975. 54% delavcev je prepričanih, da imajo pravico do soodločbe v zadevah, kjer je prizadeto njihovo delo (med mlajšimi je odstotek višji: 62%(.

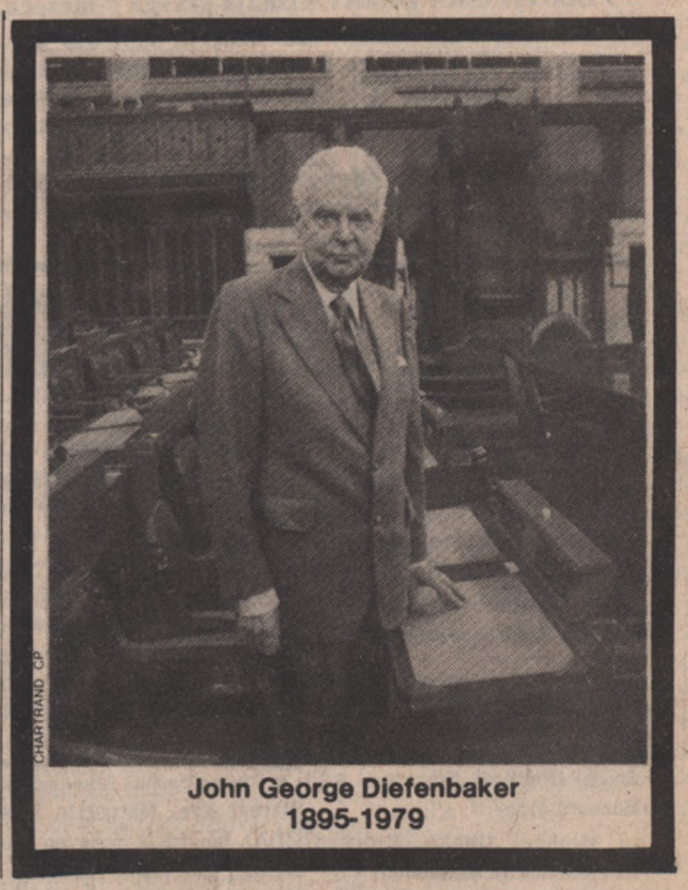

John George Diefenbaker
1895-1979

Dr. Bogdan Erjavec, žrtev avtomobilske nesreče

V Weymouthu, Novi Škotski, se je med nevihto na vožnji v bolnišnico smrtno ponesrečil zdravnik dr. Bogdan Erjavec, sin znanega zgodovinarja Frana Erjavca, star šele 57 let.

Med vojno je bil v kraljevi vojski, po l. 1945 pa v zavezniški vojski. Med tem je začel medicinske študije, ki jih je končal v Parizu na Sorbonni. Ker ni bil francoski državljan, so priznali njegov doktorat samo, če se je javil za službo v kolonijah. Tako je preživel 7 let na Madagaskarju z ženo Barbaro Ahačič v zelo težkih razmerah (eden njegovih spremljevalcev v džungli je bil morilec!). Zgradil je bolnišnico s 60 posteljami, ustanovil in vodil kolonijo za gobavce, in ustanovil 14 zdravniških postojank za pleme Baru (kakih 20.000 oseb).

V Kanado je prišel l. 1957. Za kratek čas je deloval v Chicoutimiju, Halifaxu in Grand Fallsu, a še isto leto se je ustalil v Louisdalu v Novi Škotski, kjer živi mnogo Akadijcev. Ti so si želeli zdravnika, ki bi govoril francosko. L. 1963 je prevzel zdravniško mesto v Weymouthu, v zapadnem delu Nove Škotske, kjer je tudi veliko francosko govorečih prebivalcev. Poleg navezanosti na naravo (ni bilo nič nenavadnega, če je bil že ob 5h zjutraj na vrtu) in glasbo (njegova družina je bila nekaj časa tudi glasbeni ansamble, ki je igral celo v Halifaxu in nastopil v slovenskih narodnih nošah tudi na televiziji) se je udejstvoval tudi v krajevnih kulturnih organizacijah.

Dober teden pred njegovo smrtjo se je poročila hčerka Maja s Kanadčanom irskega rodu in oče gospe Barbare je tudi hudo bolan, kar je še povečalo osebno tragedijo družine. Poleg žene Barbare in hčerke Maje zapušča še tri sinove, Miklavža, Mateja in Luka. V Ljubljani živi njegov brat dr. Marjan Erjavec.

Kljub temu, da je živel ves šas v krajih, kjer ni bilo drugih Slovencev, je Erjavečev dom vedno izžareval slovenskega duha tako po duhu kot po opremi.

Maša zadušnica za dr. Erjavca

Prebivalci Louisdalea, kjer je pok. dr. Erjavec deloval nekaj let po naselitvi v Kanado, ga še vedno niso pozabili, čeprav je že 15 let, odkar se je bil preselil v Weymouth. 17. oktobra so naročili zadušno mašo, ki se je udeležilo veliko število ljudi. Maševali so trije duhovniki in krajevna legija se je udeležila maše v uniformah. Pred zaključkom maše je spregovorila ga. Landry in orisala na kratko delo pok, dr. Erjavca v tej okolici. Med drugim je omenila, da je bil prvi predsednik društva za zgradbo boljše bolnišnice. Prav sedaj se njegova ideja uresničuje. V novi bolnišnici bo vzidana spominska plošča v počastitev dr. Erjavca. Izročila je miniaturno ploščo gospe Barbari Erjavec, ki se je udeležila maše zadušnice s sinovoma Matjažem in Lukom.

Številčno stanje zadružništva po svetu

Po statistikah, ki jih je objavila Mednarodna zadružna zveza (večinoma se nanašajo na l. 1976), predstavlja zadružno gibanje pomembno silo v sodobnem svetu.

Vrste zadrug	Število zadrug	%
poljedelske	259.702	35.95
potrošne	62.630	8.67
kreditne	241.611	33.45
ribiške	17.257	2.39
stanovanjske	62.662	8.68
proizvajalne	44.953	6.22
razne	33.535	4.64
skupno	722.350	100.00

Vrste zadrug	Število članov	%
poljedelske	64,847.570	18.71
potrošne	129,943.990	37.49
kreditne	117,562.025	33.92
ribiške	2,116.103	0.61
stanovanjske	13,035.954	3.76
proizvajalne	5,709.852	1.65
razne	13,376.329	3.86
skupno	346,591.823	100.00

● **Zadruge v Saskatchewanu bodo** sodelovale z vlado in zasebnimi investorji v poskusni vzpostavitvi kabelskega televizijskega omrežja, ki bo nudilo, med drugim, zadružnikom finančne in druge služnosti kar na dom.

slovenska DRŽAVA

MEMBER ETHNIC PRESS ASSOCIATION ONTARIO

Member of C.E.P.F.

FOR A FREE SLOVENIA
Subscription rates $6.00 per year;
50¢ single issue.
Advertising 1 column x 1" $4.20
Published monthly by
Slovenian National Federation of Canada
646 Euclid Ave., Toronto

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu.

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado $6.-, za Argentino 375 pezov, za Brasilijo 90 kruzeirov, za Anglijo 30 šilingov, za Avstrijo 80 šilingov, za Avstralijo 3.75 avstr. £., za Italijo in Trst 1.200 lir, za Francijo 900 frankov.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

CARL VIPAVEC

ZA VSE PRAVNE ZADEVE SE PRIPOROČA

SLOVENSKI ODVETNIK IN NOTAR

Simpson Towers 401 Bay St. Suite 2000 — EM4-4004
Podružnica: 770 Browns Line — New Toronto
Tel.: 255-7500

MED SLOVENCI

Toronto

● **Diplomirali so: Na univerzi v** Waterloo sta diplomirala:

Thomas F. Kukovica, chem.eng. (with special award for academic achievement)
in Frank J. Strle, chem. eng.

Na Univerzi v Toronto pa sta diplomirala:

Rosemarie Šusteršič iz Stoney Creek (Political Science - with Honours)
in Michael Opara, Political Economy (with distinction)

Želimo jim mnogo sreče v bodočem življenju in jim doseženemu uspehu iskreno čestitamo. Obenem pa naprošamo še druge diplomirance, da nam javijo svoja imena, če smo jih prezrli, da nedostatek popravimo.

● **Prevajalni urad ontarijske** vlade se je preseli v nove prostore: 8 York Street, Toronto. Urad je zmožen prestavljati dokumente, priporočilna pisma in prošnje v 18 jezikih in opravlja to službo za prebivalce Ontarija brezplačno.

Chicago

● **Kot je bilo že poročano, je umrl** naš župnik p. Klavij Okorn, tako smo sedaj pri sv. Štefanu v Chicago brez župnika, tudi pomožni župnik p. Kalist Langerholc je trenutno na počitnicah. Kot sem videl zadnjo nedeljo 5. avgusta je tu p. Anastazij iz Lemonta, mi farani pa težko čakamo na glas iz Lemonta od slov. Frančiškanov na imenovanje novega župnika pri sv. Štefanu. Ko omenjam našo faro, moram tudi, žalj, omeniti, da tudi edina slov. maša ob nedeljah ob 10 uri ni zadovoljivo obiskana. Se razume, sedaj je poletje in čas počitnic, pa tudi v drugih letnih časih bi bila lahko večja udeležba pri slov. maši ob 10 uri. Naš bivši župnik p. Tomaž nam je večkrat rekel, sv. Štefan bo toliko časa slovenski, dokler se bodo slovenski rojaki udeleževali slovenske službe božje. Saj razumemo, družine, ki so se pred leti izselile iz svetoštefanske okolice ter imele šolo obvezne otroke so, če so hoteli, da njihovi otroci obiskujejo katoliško šolo vpisati v faro kamor so se selili in tudi to faro finančno podpirati. Nekateri bivši farani ki so se tudi izselili pa niso imeli teh problemov pa tudi ne obiskujejo več sv. Štefana. Pravijo: "Maša je maša pa naj bo v slovenskem ali angleškem jeziku."

● **V nedeljo 5. avgusta smo se v** Lemontu udeležili dneva in piknika KSKJ za državo Illinois. Udeležba je bila zelo dobra, žalj, da je zvečer nastala precej huda nevihta. V nedeljo 26. avg. se bomo zopet zbrali na Lemontskem gričku ko bo tja romanje fare sv. Štefana v Chicago in sv. Jurija iz južnega Chicaga. Ta nedelja bo tudi Lemontski Baragov dan.

● **Pripravljamo se tudi na roma** nje v Cleveland za Baragov dan prvega in drugega septembra. Kot sem zadnjo nedeljo slišal, je že dovolj pripravljenih za en avtobus, če se jih bo še dosti prijavilo bi bilo dobro, če bi naročili še en avtobus.

● **V Evanstonu Illinois je naš** dobro poznani bivši čikaščan g. Stanko Mašič praznoval ta mesec svoj 92 letni rojstni dan. Iskrene čestitke! Pri stricu g. Antonu Gabru st. je na obisku nečakinja Anica Settler z družino iz Floride. Pepca Mokorel pa je dobila obisk iz Jarš v Sloveniji, svojo sestro s hčerko. Upamo, da se boste dobro počutili med nami.

● **Bishop Baraga Association** (239 Baraga Ave., Marquette, Mi 49855 ZDA) bo izdala ponovno stenski koledar za l. 1980. Koledar bo imel 4 barvaste slike in stane $2.-Število članov Baragovega društva julija t.l. je znašalo 2.271. Društvo si je zastavilo za cilj, da dvigne število članov do 3.000 pred koncem tega leta. Letna članarina je $5.-, podpora $10, dosmrtno članstvo (poedinci in družine) $50, ustanove pa $100. Člani dobivajo list The Baraga Bulletin štirikrat na leto ter koledar.

● **Vsak demokratski volilni ses**tav ima določene prednosti, pa tudi senčne strani. Večinski princip, ki je v veljavi v Kanadi, ima za posledico, da je izvoljen za poslanca kandidat, ki ima en glas več kot njegov najbližji nasprotnik. Tako je mogoče, da je izvoljen kandidat, ki ima manj kot polovico oddanih glasov, če se poteguje za mesto več kot dve stranki. Posebno v okrožjih, kjer sta dve stranki približno enako močni, nima podlegla stranka od svojih glasov nič koristi. Enako nimajo nobenega praktičnega pomena za izvolitev glasovi, kjer dobi en poslanec veliko večino glasov. Tako se je primerilo pri zadnjih federalnih volitvah v Kanadi, da je imela liberalna stranka večino, če seštejemo vse glasove v državi, toda je zaradi velikih večin, ki jih je nabrala v provinci Quebec, ki je dejansko dobila v celo državi manj glasov kot liberalna. V mnogih evropskih državah se določa število poslancev po celotnem številu glasov, ki jih stranka dobi v celi državi. To pa vodi do druge nevšečnosti: nekateri okraji so zastopani po kandidatih, ki so v okraju samem dobili manj glasov kot njihovi tekmeci, ki pa niso postali poslanci.

● **Amnesty International se je** zavzela za dr. Veselina Masića, zdravnika za ženske v Brčkem, ki ga je obsodilo sodišče v Tuzli na 6 let zapora, češ da je širil sovražno propagando v svojem stanovanju in v hišah svojih prijateljev.

● **Peta številka STIKA, glasila** kreditne zadruge Sloga v Buenos Airesu, je posvečena 25letnici obstoja zadruge. Med drugim je omenjeno, "da je skoraj 40% članstva iz mladih vrst". Obletnico bodo praznovali z vrsto gospodarskih večerov, kjer bodo predavatelji razpravljali o raznih gospodarskih vprašanjih; polletni sestanek z žrebanjem; risarski natečaj za osnovnošolske otroke. Na pobudo Sloga pripravljajo tudi razstavo slovenske podjetnosti v Argentini — EXPOSLOV 79 (od. 9.-18. novembra v Slovenski hiši).

Knjige in revije

Jože Javoršek

Nevarna razmerja - Maribor 1979

Knjiga opisuje medvojne politično-kulturne kroge in sega v prva povojna leta, ko se je slovenska revolucija umirjala, pa zopet prišla iz koncepta zaradi kominforme.

Prijatelj in mentor autorja prof. E. Kocbek je deležen najhujše obtožbe. Opisuje važno sejo OF, - v času med zadnjo vojno, ki je bila v prostoru nad ječo, kjer je bila isti moment zaprta grupa krščanskih socialistov. Kocbek je za to vedel in za premnogo drugih medvojnih grozodejstev, pa ni nikdar upal protestirati. Iz sebe je samo spravil kak medel protest v smislu, ako kdo sreča leva pa mu reče: "ti si pa hud, kajne; saj me ne boš požrl". Najhuje je seveda, ko trdi, da mu je decembra 1946 prinesel vse dokaze o nasilni smrti domobrancev, pa ni Kocbek spravil od sebe nobenega glasu ali protesta. Očividec Javoršek pravi, da si je Kocbek tiščal ušesa z obema rokama, ko mu je serviral tozadevna pričevanja; napravil pa ni Kocbek ničesar, ker je takrat še ščitil svoj ministrski stolček. Tako Javoršek, - ki pa seveda tudi sam ni nikdar protestiral proti komisarskim in drugim ekscesom slovenske KP.

Pisatelj trdi za slovenske kulturne delavce, da so se dvignili do viška svojih zmožnosti in sposobnosti za časa revolucije, ko sta jih Kardelj in Kidrič nagnala v partizanske vrste. Danes pa slovenska umetnost ne ve prave poti, - ne puste je na miru, da bi se posvetila sama sebi, lastnim navdihom; dočim zahtevi, naj doprinese svoj delež socializmu, pa streže brez pravega navdiha in zato tudi brez pravega uspeha.

Javoršek je po vrnitvi iz partizanov nekaj časa vodil ljubljansko radijsko postajo, potem pa je po intervenciji najvišjega foruma SRS dobil potni list za Francijo. Študiral je na Sorboni brez uspešnega zaključka, občasno delal na ambasadi SFRJ in dobil za nalogo nagovorjati nesrečne slovenske izseljence, naj se vrnejo domov. Izgleda, da se je ukvarjal tudi z idejo ostati zunaj, ker je odvrgel jugoslovanski potni list in se uradno zapisal med begunce, četudi sam to tolmači, da zato, da bi se izognil zasledovanju francoske policije kot rdeči agent. Po vrnitvi domov je bil nenadoma zaprt prav v dobi konflikta s kominformo. Krivi svojega tovariša iz partizanskih let, ki mu je bil gorak. Nazorno opisuje popolnoma stalinistične metode v ječi, - zasliševanje pod reflektorjem, nesmiselne obtožbe, poniževanje. Formalno je bil obtožen sodelovanja z francosko policijo, sokriv umora neke partizanske ljubice, nemorale, - vključno orgije med partizani. Poskušal je napraviti samomor v ječi, vendar brez uspeha.

Sociološko utemeljeno dobro opisuje, kako je bil v tej dobi zapuščen tudi od svojih bivših gozdnih tovarišev, manj pa, ko pravi da se je po izpustitvi iz zapora še komaj ubranil žensk, ki jih naj bi privabil njegov glas ženskarja. Znano je, da so se ljudje izogibali dolgo časa po vojni politično nezanesljivih ljudi, kaj šele bivšega zapornika. Zanimivo je, kar pravijo najnovejši obiskovalci Slovenije, da se ta doba zopet vrača; srečaš znanca, ga povabiš v gostilno, pa se ta izgovarja, češ, naj bi se dobila kje na deželi, da ja ne bi padlo v oči.

Autor ponovno trdi na več krajih, da ne more pisati svobodno v SFNR in kljub temu, da je sedel toliko let po nedolžnem v zaporu, imenuje Jugoslavijo eno najbolj svobodnih dežel in to celo v primerjavi z Italijo in Avstrijo. Vsi ljudje, celo oni, ki še živijo pod vtisom stare Avstrije in prve Jugoslavijo, so srečni, socialno zavarovani in vsi nosijo denar v banko. Autor je tesno povezan s problemom številnih samomorov, zaradi sina Svita, še ne 21 let star, napravil samomor. Po zadnjih podadkih smo v SRS dosegli preko 600 samomorov na leto, večinoma mladi moški in smo v svetovnem merilu za Madžari na drugem mestu . To dejstvo meče čudno luč na trditev autorja o sreči ljudi v novi Sloveniji! Preseneča me predvse točna trditev, da se v Sloveniji ne razvija nikaka družbena zavest. Pred vojno smo imeli lep družabni krog, kot telovadna društva, ali druge kulturne aktivnosti,ki so ustvarjale svoje krožke, - da ne govorimo o različnih drugih političnih profesionalnih poklicnih družbah. Danes deluje v SRS vsak zase. Kvečjemu obstoja kaka šahovska druščina, a še to vse silno na tihem, ker pač svobodnega razmaha biti ne more.

Neusmiljeno se spravi na kolege, recimo na dr. Bratke Krefta, znanega slovenskega levičarja od davnih časov. Med vojno je Kreft namesto v gozd raje odšel v Italijo. Ko se je prve dni po vojni pojavil pred njim v radiu, z željo da bi pozdravil novo oblast javno preko radia, ga je Javoršek z užitkom vrgel ven. Težko je napadel tudi Borisa Pahorja, češ da se izneverja revoluciji in mu očita delikatno zadevo materijalne podpore Matice in še na Tarasa Kermaunerja, češ da objavlja stvari v inozemstvu, za kar bi njega, Javorška, takoj dali za rešetke! Takih napadov je v knjigi cel kup in v tem se vidi globok padec slovenskih kulturnikov, ki na ta način skušajo odrivati kolega od razpoložljivih stolčkov. Po drugi strani se čuti prilizovanje in hlapčevski odnos do autoritet kot so J. Vidmar in seveda Kardelj in Kidrič.

Iz knjige odseva veliko prostaštvo v besedah in mišljenju. Najhujše psovke, žalitev verskih čustev, odklon vseh vrednot, ki si jih je narod v teku svoje zgodovine ustvaril, je nekaj običajnega. Materializem, ki ga nova družba zagovarja, kulturniki ne znajo in nočejo zaviti, vsaj do neke mere, v plašč dostojnosti in finese. Pijančevanje, pretepanje in zmerjanje autor predstavlja kot nekaj primernega, kot znak nove svobode. Ko danes opazuješ novo slovensko družbo tudi v inozemstvu, kaj šele doma, vse te lastnosti izstopajo na dan ne malo po zaslugi kulturnikov. V celi knjigi ni niti besede, ki bi cenila primerne družinske odnose, da o kaki ljubezni niti ne govorimo. Odnos do žensk je opisan povsod in vedno kot odnos človeka — živali brez vsakega duševnega občutka. V oči bije pisateljeva prizadetost glede mrtvega sina.

Knjiga nima velike literarne vrednosti, je pa zanimiva, ker podaja sociološko politično sliko revolucije v njenih kritičnih letih. Na žalost autor samo nakazuje, recimo komisarske ekscese, ker se očito ne upa z dejstvi na dan. Med drugim je bil on seveda samo ob robu dogajanj izven ozkega kroga funkcionarjev KP, od katerih še danes nimamo pravih podatkov o slovenski revoluciji.

Peter Urbanc

Theodor Veiter o Slovencih na Koroškem

dreš

V okviru vseučilišča Prince Edward Islanda (Charlottetown, P.E.I., Kanada) izhaja znanstvena revija **Canadian Review of Studies in Nationalism**, ki prinaša razprave v glavnem v angleščini in francoščini, bolj poredko pa tudi v nemščini in španščini.

Pomladanska številka letošnjega letnika (L.6, št.1, 1979) prinaša med drugim razpravo avstrijskega strokovnjaka za etnična vprašanja Theodorja Veiterja. Naslov razprave je: **Die Überlebungschancen der slowenischen Volksgruppe in Kärnten seit dem Volksgruppengesetz** (Verjetnost preživetja slovenske etnične skupine na Koroškem po zakonu o etničnih skupinah).

Dr. Veiter poda najprej nekaj zgodovinskega ozadja o Slovencih na Koroškem. Avstrijsko prenapetost, zlasti na Koroškem, skuša razložiti kot izraz "prastrahu" (Urangst), ki ga imajo, ker se boje, da bi Slovenci (iz Ljubljane) zopet zasedli Koroško. Pri označevanju Ljubljane, kot središče slovenskega nacionalizma seveda pozabi omeniti, da je bil Celovec mnogo prej središče slovenskega kulturnega življenja kot pa Ljubljana. Članek v glavnem odkrito poroča o avstrijskem zatiranju slovenstva, ki ni bilo omejeno samo na nacistično dobo. O novem zakonu, o etničnih skupinah pravi, da ima sicer visoke moralne principe, toda pravi napredek je samo v tem, da ne govori več o manjšinah, marveč bolj sociološko o etničnih skupinah. Zakon te etnične skupine **samo tolerira**, namesto da bi jih podpiral v njihovem strmljenju po lastnem razvoju. Sicer, pravi Veiter, ni mogoče trditi, da izvaja Avstrija nad Slovenci etnocid (ali genocid). Njeno ravnanje bi odgovarjalo definiciji, ki jo je dal Francoz Michel Rimet besedi etnoliza. "Dejansko imajo postranska in izvršilna določila zakona o etničnih skupinah za posledico, da polagoma reducirajo manjšino, jo medsebojno razbijejo in odpravijo . . . Slovenci na Koroškem so prav zdaj podvrženi tej razredčitvi substance" (87). Veiter obsoja tudi avstrijski privolitev na dvojezične napise v nekaj manjših in odročnih krajih, kot samo pesek v oči mednarodni javnosti, dočim jih ne dovolijo v večjih krajih, kjer Slovenci dejansko žive v zadostnem številu, da bi morali uživati pravico do dvojezičnih napisov. Ti so dobili za Slovence na Koroškem simbolični pomen.

Dr. Veiter je mnenja, da bi bilo mogoče rešiti problem Slovencev na Koroškem z nekaj spremembami zakona. Seveda bi morali priznati tudi Slovence na Koroškem za državljane, ki imajo na Koroškem domovinsko pravico in ne samo tistim, ki so se ponemčili. Od Slovencev pa zahteva, da se odrečejo sprejemanju direktiv iz Jugoslavije.

● **Provincialna vlada Quebeca bo** dala na razpolago kanadskim in mednarodnim zadružnim organizacijam $110.000, da bodo organizirale v Panami zadružni center za informacijo in šolanje. Tehnično znanje in pomoč bosta nudili Mednarodna družba za regionalni razvoj, ki je ustanova Zveze kreditnih zvez Desjardins v Quebecu ter COLAC, federacija zadrug Latinske Amerike.

Prvega julija 1979 so bile vpeljane nekatere izpremembe, ki se tičejo brezposelnega zavarovanja

(Unemployment Insurance)

Če lani niste bili zaposljeni vsaj 20 tednov, je možno, da se te izpremembe tičejo tudi vas

V decembru 1978 je parlament spremenil program brezposelnega zavarovanja. Izpremembe, ki stopijo v veljavo 1. julija pomenijo, da bodo morali nekateri posamezniki biti zaposljeni dalj časa predno bodo imeli pravico do brezposelne zavarovalnine.

Ste bili v lanskem letu zaposljeni 20 tednov ali več?

Če je tako, potem se to sporočilo vas ne tiče. Po zaposljenju ki traja dvajset tednov, imate pravico do rednih prednosti brezposelnega zavarovanja, kot tudi za UI prednosti v primeru bolezni, poroda in enkratnega plačila pri 65 letu starosti.

Je to vaše prvo zaposljenje ali pa se vračate na delo?

Običajno, če ste prvič zaposljeni, ali če ste se vrnili na delo po več kot enem letu, morate biti zaposljeni najmanj 20 tednov predno postanete upravičeni za sprejemanje UI prednosti. Pri tem 20-tedenskem pravilu je nekaj izjem, kar pa odvisi od značaja vašega dela v tem času.

Ste prejemali UI prednosti lansko leto?

Če ste lani prejemali prednosti brezposelnega zavarovanja, je možno, da se nekatera nova pravila tičejo vas — razen v področjih kjer razmerje brezposelnosti znaša več kot 11.5%. V svrho upravičenja do brezposelne zavarovalnine morate biti zaposljeni ne več kot 20 tednov, ne glede na to koliko tednov ste prejemali UI zavarovalnine.

Kanadski program za brezposelno zavarovanje

Delamo z ljudmi, ki hočejo delati.

Employment and Immigration Canada — Emploi et Immigration Canada
Honourable Ron Atkey, Minister — L'honorable Ron Atkey, Ministre

Canada

SLOVENCI SMO PREMALO ZAVEDEN NAROD

FRANC JEZA

Slovenci se imamo za zelo zaveden narod. Pri tem se sklicujemo na visoko raven izobrazbe pri našem ljudstvu, na dejstvo, da skoraj nismo imeli nepismenih — zadnji čas se sicer nepismenost v Sloveniji v skladu z Balkanom, kateremu smo priključeni, spet veča —, na visoko število knjig in časnikov ter revij — a tudi to spada v preteklost — na ljubezen do našega jezika itd. Toda pod zavednostjo pojmujemo predvsem jezikovno, ne pa narodno in politično zavednost. Slovenec se ima za zavednega, če mu je kaj do ohranitve slovenskega jezika in če ga je pripravljen braniti proti pritiskom, ki bi nas hoteli jezikovno raznaroditi. Malokdo pa se zaveda, da spada k narodni zavednosti tudi politična zavednost.

Poznam mnogo ljudi, ki so v jezikovnem pogledu pravi fanatiki, a so popolnoma brezbrižni za politično usodo svojega naroda in nočejo o tem niti razpravljati. Po njihovih pojmih je dovolj, da so slovenski narod ohrani svoj jezik. Ni pa jim mar, če ima **svojo državo** ali ne, če uživa **politično in kulturno svobodo** ali ne, če je gospodarsko in socialno svoboden ali ne. Svobodna uporaba slovenskega jezika v Jugoslaviji jim pomeni že tudi narodno svobodo sploh. To pojmovanje je tako globoko in trdno zasidrano v naši široki javnosti, da ga je skoro nemogoče izkoreniniti in prepričati ljudi, da spada k narodni svobodi še nekaj več, namreč tudi lastna država in demokracija, to je pravica do lastnega svetovnega nazora in političnega prepričanja ter delovanja.

Mnogokrat je slišati pritožbe, da nam je bila usoda krivična, da so nas drugi "tlačili", "stiskali" in podobno, a le malokdo je analiziral zgodovinske vzroke za to. Če bi bil to storil, bi bil prišel do spoznanja, da smo bili v veliki meri sami krivi krivic, ki smo jih bili deležni. Vedno smo se upirali samo jezikovnemu zatiranju, nikoli pa naša politična plast ni imela poguma, da bi se bila uprla **političnemu** zatiranju in zapostavljanju. Nikoli si nismo izdelali programa narodne osvoboditve in si določili narodnega političnega cilja — narodne neodvisnosti v lastni državi in življenja v demokraciji. Za cilj smo si postavljali vedno le jezikovno enakopravnost, kar je nekaj čisto drugega in mnogo bolj malenkostnega, kot narodna svoboda. Tudi tako imenovana "Zedinjena Slovenija" je čisto nekaj drugega kot svobodna in neodvisna SLovenija. Nekateri še posebno radi govore o "zedinjeni Sloveniji", da jim ni treba govoriti o neodvisni, ali če hočemo, svobodni Sloveniji. Toda "zedinjena Slovenija" pomeni samo upravno združitev dežel, v katerih živimo Slovenci na strnjenem ozemlju, ne pomeni pa ta izraz tudi **svobodne** Slovenije, svobodne in demokratične slovenske države.

Tej zmedi pojmov, ki jo nekateri politiki in publicisti nedvomno še nalašč večajo, da jim ni treba jasno govoriti in pisati, je kriva prav politična nezavednost slovenskega ljudstva. Vse preteklo in tudi sedanje stoletje so v naših ljudeh vedno vzbujali samo zavest, da je narodna zavednost samo zavest o pripadnosti slovenskemu ljudstvu oziroma slovenstvu, pod tem pa so pojmovali vedno in dosledno samo slovensko govoreče jezikovno občestvo. Bili so občutljivi za krivice, ki so se nam dogajale v jezikovnem pogledu z nemške, italijanske in tudi madžarske strani, le malokoga pa so skrbele tudi krivice, ki so se nam dogajale s srbske oziroma srbsko-hrvaške strani. V srbščini ali v širšem smislu v srbo-hrvaščini so videli samo nekako "razširjeno" slovenščino. To je isto, kot če bi videli npr. Norvežani svojega narodnega zatiravca samo -recimo - v Rusih, ne pa v nemških nacistih, ker govorijo Rusi slovanski jezik, medtem ko govorijo nemški nacisti "germanski", njihovemu jeziku bolj ali manj soroden jezik. Vemo pa, da Norvežani niso tako gledali na problem svoje svobode in neodvisnosti in da niso nič dali na to, da je nemščina njihovemu soroden jezik. V okupatorju so videli pač samo okupatorja in jih ni brigalo, kak jezik ta govori. Ni jih prevaril z dozdevno rasno ali jezikovno sorodnostjo.

Mi Slovenci pa se damo kaj lahko prevariti od take dozdevne sorodnosti, zato smo tiho in pohlevno prenašamo, ko se šopiri v naši deželi srbski okupator. Vse na ljubo "sorodnosti" slovenskega in srbskega jezika. Vemo celo, da so živeli svoje čas med nami ljudje, ki so sicer strastno sovražili Nemce zaradi poskusa ponemčevanja na Koroškem in Štajerskem, hkrati pa so se sami trudili, kolikor so mogli, da bi pripravili Slovence do tega, da bi nehali pisati svoj jezik in da bi ga zamenjali s srbohrvaščino ali bolje rečeno Karadžićevo srbščino.

Vse to in še marsikaj drugega dokazuje, da Slovenci v resnici še nismo politično-narodno zaveden narod, ampak da je naša zavednost omejena, v kolikor sploh obstaja, samo na jezikovno, literarno-kulturno področje, kjer pa se vse do danes pojavljajo poskusi jezikovne asimilacije Srbom brez prave, energične zavrnitve. Nismo pa se še prikopali do resnične narodno-politične zavednosti. V tem pogledu so zanimivi Primorci, ki so hudo občutljivi za vse pojave jezikovnega zapostavljanja na Tržaškem, Koroškem in v Slovenski Benečiji, a so popolnoma brezbrižni za podrejeni položaj slovenščine v Jugoslaviji in bi najbrž kar mirno prenesli, če bi bila slovenščina lepega dne izrinjena iz uradov in šol v Sloveniji in bi morala napraviti prostor srbščini. Medtem ko vidimo, da se npr. v Baskiji vnemajo za narodno politično svobodo in neodvisnost tudi taki ljudje, ki sploh ne znajo več baskovskega jezika, se dogaja v Sloveniji obratno, da so namreč popolnoma brezbrižni za vprašanje politično-narodne svobode ljudje, ki bodo razburjeno skočili pokonci vsakokrat, kadar se bo kje na Koroškem ali v Slovenski Benečiji zgodila krivica slovenščini, mirno in celo brezbrižno pa prenašajo politično podrejenost in zatiranje slovenskega naroda.

Za ta čudni, čisto abnormalni pojav se imamo zahvaliti vplivu, ki so ga imele na slovenski narod in zlasti na slovenske izobražence in polizobražence razne "slovanske" ideologije, ilirska, slavjanska, jugoslovanska in danes jugoslovansko-komunistična, ki so enačile slovenščino in "slovanščino", slovenstvo in "slovanstvo", narodno svobodo in jezikovno svobodo. Tako smo postali Slovenci politično skopljen, nezaveden narod. Občutljivi smo samo za jezik, a še tu ne vemo ali vsaj dolgo nismo vedeli, ali nam gre za slovenski ali nek "slovanski" jezik. Svoj jezik smo "slovanili" s hrvaškimi", srbskimi, češkimi, ruskimi in ukrajinskimi besedami in slovničnimi oblikami. O slovenski državi si ni upal ali ni hotel sploh nihče govoriti, ker to se je zdelo v nasprotju z ljubeznijo do raznih "slovanskih bratov". To je bil glavni vzrok naše pustolovske in nestvarne politike, ki je peljala v tem stoletju zato iz katastrofe v katastrofo, kajti nikdar ni stremela po slovenskih narodnih, ampak po nekih meglenih in zmedenih "slovanskih" interesih.

Danes moramo zato opravljati težko nalogo, da politično šele prebujamo slovenski narod, zlasti izobražensko in polizobražensko plast, ki je v preteklosti najbolj podlegala propagandi "slovanstva" in "jugoslovanstva" in se odtujila takim abstraktnim pojmom in mitom na ljubo resničnemu slovenstvu, celo do take mere, da je sovražila in obrekovala tiste, ki so hoteli ostati zvesti resničnemu slovenstvu in so imeli v mislih slovensko državo. Treba je politično dramiti slovenski narod, zlasti v Sloveniji sami, da se bo končno zavedel, da zanj ni drugačne svobode, kot v lastni, slovenski, neodvisni državi, in v nobenem drugem sistemu kot v demokraciji. Oba pojma, neodvisnost in demokracija, sta za Slovence neločljivo povezana. Kdor noče enega, noče niti drugega. Tega nas je — ali bi nas vsaj bila morala — zgodovina že temeljito in ne pomeni drugega kakor voljo in delovanje za resnično pluralistično demokracijo v neodvisni slovenski državi. Kdor je neobčutljiv za to ali se temu celo odkrito ali prikrito protivi, se ne sme imeti za zavednega Slovenca. Dejansko je narodno neprebujen ali renegat. Glede tega si ne smemo več delati nobenih iluzij.

Nadaljevanje dr. C. Žebotovega članka: Razmišljanje ob žari Edvarda Kardelja v prihodnji številki! Urednik

Resnično krščanstvo pri nas danes in jutri

Franc Rode

To izredno globoko predavanje je bilo na teološki fakulteti ljubljanske univerze, namenjeni predvsem laični mladini. Predavatelj je upravitelj lazarističnega reda v Ljubljani.

Režim in cerkev sta dosegla zaenkrat tak kompromis in to pod grožnjo sodnijskega procesa, da predavanja proti običaju niso pustili objaviti. Našim čitateljem posredujemo samo neka dela tega nenavadnega govora, kar se nam je posrečilo dobiti v roko. Predavanje odkriva neizpodbitno resnično stanje današnjega kristjana v Sloveniji, ki je vse drugo kot lahko.

UVOD:

Težko je govoriti o resničnem krščanstvu. Prvič, ker krščanstva ni mogoče popolnoma uresničit in drugič, ker se uresničuje na duhovni ravni, kar je v veliki meri nevidno. Naš vzor je najvišji: "Bodite popolni, kakor je popoln vaš nebeški Oče." Krščanstvo se v bistvu uresničuje v nadnaravni sferi in to, kar se vidi, je le del celote. Koliko je zunanjih uspehov, ki pred Bogom morda ne tehtajo dosti, in koliko je navideznih porazov, ki so v resnici zmage.

VČERAJ IN DANES:

Ta boj (medvojni) je pri nas vodila KP s svojim krščanstvu tujim svetovnim nazorom. V bistvu je bil to ideološki boj med dvema nasprotnima svetovnima nazoroma. Stališče Cerkve je bilo različno v raznih slovenskih pokrajinah, predvsem zaradi različnega gledanja na revolucionarji boj, pa tudi zaradi različne stopnje ideološke zavesti. Vsekakor se je boj najbolj zaostril v Ljubljani, od nekdaj najbolj zideologiziranem slovenskem mestu. (op. por. tu predavatelj pozablja, da gorenjske in štajerske duhovščine med vojno sploh ni bilo, ker so jih Nemci kompaktno odstranili, torej je argument kdo je bil bolj zaveden itd. brezpredmeten) Po zmagi revolucije se je Cerkev znašla v zelo težkem položaju. Zgubila je mnogo svojih sinov (op. por. da bilo 70 umorjenih in skoraj 200 v imigracijo, tega ni mogel tvegati) mnogi pa so jo v tej preizkušnji zapustili. Več kot polovica duhovnikov je šla skozi ječe, temnice in prisilno delo.

Danes Cerkvi ni mogoče očitati, da izkorišča ljudstvo, da brani kak družbeni red, ker ima od njega koristi. Cerkev ni povezana z bogatimi in tudi sama ni bogata. Živi med ljudstvom in od ljudstva. Če je bliže komu, je bliže manj privilegiranim. Naša Cerkev je proletarska in kristjani smo proletarci socializma. Beseda evangelija je tako bolj čista. Za njo ljudje ne sumijo kakšnih sebičnih namenov. To stanje je brez dvoma milost za slovensko Cerkev. Obiščena v preizkušnji, materialno uboga, odmaknjena od bojev je danes Cerkev notranje mnogo bolj svobodna. Cerkev ima to veliko prednost, da so vsi ali vsaj večina njenih članov svobodno njeni. Vprašanje je, če so vsi, ki so zunaj, svobodno ne njeni. SKORAJ NI SLOVENCA, KI MU V DOLOČENEM TRENUTKU NE BI OMOGOČILI, PONUDILI, PRIGOVARJALI NAJ SE ODDALJI OD CERKVE. (op. por. za SRS porazna, toda kako resnična dejstvo!). Prednosti takega koraka so na dlani. Tisti, ki ostane kristjan, pa se onemogoči, da bi prišel v ospredje, in se dejansko uvrsti MED DRUGORAZREDNE DRŽAVLJANE.

To ustvarja v naši Cerkvi posebno ozračje — ozračje svobode in jasnosti. V tem, se mi zdi, je velik napredek v primerjavi s preteklostjo. Imam vtis, da je bila naša Cerkev sila avtoritarna, da je bil naš duhovnik rad oblasten, da je med nami vladalo ozračje prisiljenosti in nesvobode. Kot da je našo duhovščino obhajala temna domneva da to ljudstvo v resnici noče biti krščansko, da ga je treba k temu siliti, da ga je treba k tem s silo držati. Zato tako malo rasnično velikih, izvirnih, samosvojih osebnosti v naši Cerkvi. Tu so domovali predvsem pridni, zlikani, usahli. Svobodni duhovi, ki so si upali misliti s svojo glavo, so uhajali ven ali pa so živeli ob robu in niso prišli do veljave. (op.por. predavatelj krasno opisuje posledico tisočletnega robstva Avstriji, vendar iz te okorele pozicije bi se cerkev dvignila tudi brez krvavega preganjanja in revolucije).

Povojni režim je izvedel tudi ločitev Cerkve in države. To ni tip ločitve kot v zahodnih demokracijah. Tu gre pravzaprav za IZLOČITEV CERKVE IZ DRUŽBENEGA ŽIVLJENJA. Cerkev je v tem strukturiranem organizmu tujec, ostanek iz pretekla, premaganega in zavrženega sveta. Napovedujejo ji gotovi konec. Vendar so "preroki" glede tega danes nekoliko bolj diskretni.

Tisočletna povezanost med državno oblastjo in Cerkvijo je ustvarila v nas globoke reflekse. Kot nekaj samo po sebi umevnega smo sprejemali, da je Cerkev privilegirana. Tega je sedaj konec. Tem bolje. To ni samo negativno. S tem smo dobili neodvisnost. Še več, treba je reči, da ne bi hoteli nazaj. Zahtevamo samo to, kar je nakazal Janez Pavel II 20. Okt 1978 v govoru diplomatom: "Da bi se mogli kristjani brez posebnih privilegijev, vendar v vsej pravičnosti vzgajati v veri, obhajati verske obrede in imeti kot pošteni državljani enakopraven položaj v družbi.

Ko danes Cerkev nagovarja človeka, lahko potrka na to, kar je v njem najboljšega, na njegovo svobodo, na njegovo religiozno odločitev. Cerkev nagovarja človeka v središču, v njegovi vesti, tam, kjer se svobodno odloča. Človeka vabi k uresničenju idealov, poziva ga k pravičnosti, iskrenosti, k poštenosti, pogumu, ljubezni. Sredi moralne puščave, ki v njej živimo, sredi vsakdanjega nihilizma, ki se v njim gibljemo, je to za Cerkev izredna milost. Cerkev poziva človeka k treznosti, samostojnosti, k svobodi. Tako je sredi ideološke monolitnosti edini prostor svobode, edini prostor, kjer lahko Slovenec sliši drugačne besede, besede o drugih stvareh.

Kristjani ne pričakujemo vrnitve ničesar, nobene klerikalne Slovenije. Sprejemamo sedajnost in ji skušamo prispevati svoj delež. Da sprejemamo sedajnost. Vendar ne brez pomislekov, ne brez zadržanosti. In ne brezpogojno. Zastavljajo se namreč vprašanja mimo katerih ne moremo iti. Ali smo sprejeti kot kristjani? Ali ta družba daje zadosti prostora in sonca za normalno rast naše vere?

Med stvarmi, ki kristjanom otežujejo vključevanje v družbeno življenje je najprej vodilna vloga komunistične partije. Kristjan kot kristjan nima nič proti tej vodilni vlogi, kolikor partija skrbi za skupno blaginjo in zagotavlja splošne človeške pravice. (predavatelj tu misli verjetno dejansko stanje vodilne vloge KP ne pa za kake privilegije pred drugimi strankami op. por.) Toda KP ima za svetovni nazor marksistični ateizem. Ateizem je tako v premoči nad slehernim drugačnim naziranjem, ima vse prednosti uradne ideologije. Ta ideologija prepaja vse ozračje in zavzema ves javni prostor. Po njej se oblikuje življenje, pod njenim strogim vodstvom vzgajajo mladino. Kot logična posledica je krščanstvo porinjeno ob rob, ignorirano, diskvalificirano kot opij, ki po njem segajo slabotni. Dokler bo ateizem uradna dogma vladajoče stranke, se verni ne bomo počutili enakopravni.

Tudi ustavno načelo o religiji kot "zasebni zadevi" ustvarja pomisleke. Ko bi partija privatizirala ateizem, kot je privatizirala religijo, ne bi bilo problema. Toda pri nas ima samo ateizem pravico javnosti, je edina veljava in zakonita ideologija. Tu gre za IDEOLOŠKO DISKRIMINACIJO.

Zaradi načela o religiji kot "zasebno zadevi" se med nami ustvarja ozračje neiskrenosti in potuhnjenosti, ki gotovo ni v prid narodnemu značaju. Ustvarja se dvojnost med zasebnim in javnim. Kristjani ne smemo privoliti v to razklanost. Premagati moramo dvojnost zasebnega in javnega. V svojem vedenju moramo biti usklajeni in celoviti. Kar smo v srcu in v družinskem krogu, to moramo biti tudi v javnosti. (op. por. tu predavatelj verjetno misli na veliko število kristjanov, ki veliko zakramentov sprejemajo skrivaj kot poroke, krsti in še tiste, ki hodijo k maši izven svojega delokroga).

Kakšnega kristjana oblikovati danes? Ker za vernike ni predvidenega mesta v tej družbi, ker imamo rezerviran samo začasni prostor, v prihodnji komunistični družbi nismo na programu — kakšnega vernika tedaj vzgajati? Vzgajati ljudi za mučeništvo? V smislu "Tvegaj vse za vero. Ne boj se trpeti krivice in zapostavljanja." Lahko je to govoriti. Toda ljudje z mučeniškim poklicem niso množica. To je lahko stališče posameznika, množica ga ni sposobna.

Kristjani smo del družbe. Družba, ki v njej živimo, in problemi, ki jih srečujemo, nam narekujejo poslanstvo in temu se ne smemo izneveriti. Nikoli ni bilo lahko, biti zares kristjan. Bog je hotel da živimo v tem političnem okviru. Tu moramo delati, to moramo opraviti poslanstvo, ki nam je zaupano.

Ena pomembnih nalog slovenskih kristjanov danes je boj za svobodo. **Slovenska Cerkev bi morala bolj zavestno in odločno stati na strani svobode.** Ne zato, da bi si s tem pridobila popularnost, temveč zato, ker je svoboda od Boga. Ko brani svobodo brani božjo pravico. Kristjani se moramo boriti za SVOBODNO PLURALISTIČNO DRUŽBO IN PROTI TOTALITARNI NEVARNOSTI, KI TEŽI K PRIVILEGIRANJU DOLOČENE IDEOLOGIJE. Ne sme nas preslepiti razglašanje, da je med Cerkvijo in državo vse v najlepšem redu. Tudi to slišimo pogosto. Dokler ne bomo imeli dostopa do vseh sredstev javnega obveščanja, dokler bomo kristjani ali nekomunisti zapostavljeni, dokler nam bodo cela področja družbenega življenja zaprta, dokler ne bo svobodne šole, šole brez vsakršnih misijonskih namenov, dokler nam ne bodo dali možnost, da bi obhajali VSAJ EN KRŠČANSKI PRAZNIK — BOŽIČ — dokler bo oblast vsiljevala svojo ideologijo vernim, dokler ne bomo imeli sami možnosti, da javno povemo, kako se imamo NAMESTO DA NAM DRUGI DOPOVEDUJEJO, DA SE IMAMO DOBRO, vse dotlej ne moremo govoriti O SVOBODNI DRUŽBI, O UPOŠTEVANJU ČLOVEŠKIH PRAVIC, NITI NE O SOCIALIZMU.

Kot v prvih stoletjih moramo kristjani nastopiti zopet PROTI MITOM. V rimskem cesarstvu so kristjani kdaj pa kdaj veljali za ateiste, ker so zavračali mitične

(DALJE NA NASLEDNI STRANI.)

JANEZ PAVEL II

Čustveno navdušenje nad imenovanjem prvega papeža slovanskega porekla je minilo. Novi sveti oče je sedaj že precej določno nakazal smernice, ki se jih misli držati.

Italjanski narod, ki je v začetku z nesigurnostjo ali celo neugodjem sprejel na znanje zaton njihovega monopola na ta položaj, je sedaj že prebrodil to krizo in je novega papeža sprejel z veseljem. Zunanja slika novega položaja kaže na takorekoč samo pozitivne strani te menjave. Novi vladar cerkve je do italjanske države bolj objektiven in neprimerno lažje ostaja nevtralen do strank. Ta zdravi odnos do italjanskega političnega življenja je prišel do izraza pri zadnjih volitvah; cerkev ni intervenirala. Zanimivo pa je, da je kljub nevtralnosti ali pa mogoče prav zato KPI pri zadnjih volitvah zgubila 4% glasov. Rim je pod Janezom Pavlom II postal zopet priljubljen kraj romanja za številne množice kristjanov. Javne audience so zaradi prevelikega števila na odprtem, tako da so lahko prisotni vsi romarji in turisti. V zunanji politiki je novi papež jasen. Ni dvoma, da je že v premnogih primerih točno in jasno povedal, da se bo cerkev postavila na stran preganjanih, še posebej, ako bo šlo za velike krivice proti pravicam človeka, kar se v novem času številnih diktatur premnogokrat dogaja. Po dosedanjih izjavah je tudi nedvomo, da bo prva večja konfrontacija prišla na red v odnosih cerkve do komunističnih režimov. Težko je verjeti, da bi novi papež napravil usodno napako Pija XII, ki je sicer skrivaj in privatno za časa fašizma in nacizma veliko pomagal Izraelcem, ni pa smatral za umestno ali ni imel poguma javno in glasno obsoditi obeh režimov. Sebe in cerkev bi s tem izpostavil trenutno nevarnosti in celo preganjanju, toda rezultat bi bil končno le tak, da bi ta pogum, kot v časih mučencev, rodil premnoge sadove in bi poživil življenje cerkve v veliki meri. Cerkev bi prav s takim nastopom dobila tisti polet, ki ji je zadnjih 30 in več let manjkal. Simpatični Janez XXIII s svojo dobroto in dobrosrčnostjo na nepravem mestu, ni živel v pravem času. Naš narod je zaradi fašizma in nacizma veliko trpel, naš obstoj je bil ogrožen in bi odločnost Vatikana to trpljenje ublažila. Spomnimo se protesta jugoslovanskih škofov v Vatikanu zaradi preganjanja Slovencev in Hrvatov pod Italijo in še protesta škofa G. Rožman-a v isti zadevi; vse to je bilo odklonjeno v Vatikanu, češ, ne da se nič napraviti, fašizem je preoster in naj se škof Rožman raje briga za svojo škofijo. Med to zadnjo vojno so Italjani imeli taborišča, ki niso bila mnogo boljša od Dachaua. Na Rabu je umrlo do 40% slovenskih taboriščnikov. Vatikan je bil zaprošen za intervencije, pa razen obiska kardinala v taboriščih odločnejših korakov ni bilo zaznati. Tako so umirali tisoči naših nedolžnih rojakov zaradi pomanjkanja hrane in neprimernih šotorov in to v katoliški Italiji.

V verskih zadevah je novi papež osvežujoče konservativen. Duhovniki bodo imeli sedaj lažje delo v smislu, da je cerkev spregovorila in si ne bo moral vsak zase ustvarjati smernice in pravila. Duhovniki naj bodo ponosni na svoj zvišeni stan, na svojo obleko, ki jih loči od laikov. Težko je recimo razumeti vsakoletni sprejem slovenske duhovščine pri slovenski vladi, ko vsi duhovniki na tak uraden dogodek prihajajo v civilni obleki s častno izjemo nadškofa dr. J. Pogačnika in patra dr. R. Tomin ca.

V nasprotju s tolikimi pozitivnimi dejstvi, ki se zaznavajo pod novim vladarjem cerkve, pa čudno in nelogično zveni imenovanje Msgr. Agostina Casaroli-ja za kardinala in ponovnega usmerjevalca vatikanske zunanje politike. Kot vemo, je Casaroli poznan kot simbol taktiziranja v različnih pogajanjih in pogodbah s komunističnimi režimi in to v obliki stalnega popuščanja. Vsa njegova politika je šla za tem, da se ohrani možnost formalnega obstoja katoliški cerkvi v teh diktaturah, vendar to za ceno zelo omejene svobodne kristjanov. Danes vemo, da je bil rezultat teh pogodb porazen in se kaže v močnem odmiranju krščanstva.

Imenovanje novih kardinalov je začudilo katoliški svet, ker je bilo imenovano 6 Italijanov in samo 8 kardinalov drugih narodnosti. S takim razmerjem se ne menja kardinalski zbor, kjer bodo imeli Italijani še vedno relativno večino in s tem vpliv, ki presega objektivnost in jemlje cerkvi simbol vesoljstva. Italijani imajo še danes monopol v diplomatski službi kljub temu, da je splošno znano, da imajo Italijani nadpovprečni talent za petje, -umetnost, nikakor pa ne za jezike. Slovenski narod je imel dosedaj samo enega kardinala in bi morali priti na vrsto že zdavnaj tako po našem številu in po naši zvestobi cerkvi. Ako mogoče med škofi danes nimamo primernega kandidata, ga imamo med monsignori. Naši sosedje v Venezia Giulia imajo dva kardinala, pa jih je samo miljon in nedeljnikov komaj 10%!? Kako da nas vedno prezro, celo sedaj, ko je 130 kardinalov in ko je nekako moda, da so v kardinalskem zboru zastopani vsi narodi?

Vatikan še vedno čaka z imenovanjem novega stalnega škofa v Mariboru. Dr. V. Grmič ne more več predstavljati nobenega problema, ker pri njem sploh ne more biti več vprašanje, da bi postal Slomškov naslednik, ampak kvečjemu, kako bi ga kot predstavnika cerkve postavili na mrtvi tir. Njegove izjave, kot recimo, da je cerkev v Sloveniji svobodna v celoti, da izseljenci "brodolomci" motimo odnose med cerkvijo in državo in naj jim duhovniki po možnosti zaprejo usta, - da se naj mladi vpišejo v partijo, ako jim bo to pomagalo v njihovi karieri, -njegova hvala Kardelja, socializma in "komunizma" dovolj jasno kažejo, da tu ne gre več za taktiko, nego že popolnoma določen in iskren namen delovati v korist diktature.

Peter Urbanc

Od zaključku lista smo izvedeli....

ŠKOF GRMIČ OBTOŽEN KLERIKALIZMA

Dr. Peter Urbanc iz Toronta je poslal Kardinalu Casaroliju prošnjo, naj uvede preiskavo glede pisanja mariborskega pomožnega škofa dr. V. Grmiča. Dr. Urbanc navaja izrecno njegov prispevek v reviji Znamenje, zv. 6, 1978 in priporočilo v Družini, da mladina vstopa v komunistično stranko (ob 30.letnici OF). Dr. Urbanc je mnenja, da zlorablja dr. Grmič svoj položaj v cerkveni hierarhiji in je tako kriv klerikalizma, kar je obenem tudi kršitev beograjskega protokola. Obtožnica vsebuje naslednje točke:

Dr. Grmič

a.) poskuša preprečiti pravico svobodnega izražanja vključno kritiko novega političnega reda;

b.) sramoti slovenske izseljence z "brodolomci";

c.) skuša nagovarjati verske skupnosti, da se uprejo takim kritikam in obljublja takim skupnostim vladne privilegije;

d.) skuša pridobivati nove člane za komunistično partijo.

-30-

Delavska strokovna organizacija bodočnosti?

V severni Ameriki so izjema delavske strokovne organizacije, ki bi se vezale na kak svetovni nazor. Provinca Quebec je bila nekaj časa izjema, ker je imela krščansko strokovno organizacijo, toda tudi ta je pred nekaj leti slekla svoj svetovnonazorski plašč. Kljub temu pa imajo v glavnem vse strokovne organizacije bolj ali manj splošno priznano in uveljavljeno ideologijo: sprejemajo kapitalistični sestav in celo degradacijo dela na blago. Odgovornost za uspeh podjetja prepuščajo podjetnikom, interese delavcev pa ščitijo z organizacijo, ki ima možnost, da odreče podjetniku delo. Razmerje med podjetnikom in delavstvom je zgrajeno na načelu nasprotovanja (adversary principle).

Naraščajoče težave gospodarskega sestava sodobne industrijske družbe začenjajo vzbujati dvome ne samo v primernost gospodarskega sestava samega, ampak tudi v možnost vztrajanja na načelu nasprotovanja med vodstvom podjetja in delavci ter njihovo organizacijo. Samovoljnost podjetnikov je danes že močno omejena delno po moči strokovnih organizacij, delno pa po zakonodaji (n.pr. minimalna plača, predpisi za zagotovitev varnosti in za odpravo okoliščin na delovnem mestu, ki bi ogrožale zdravje delavcev, itd.). V mnogih državah imajo delavci priznano pravico do soodločanja ne samo v zadevah delovnega procesa, marveč v tudi celotnem vodstvu podjetja. Taka pritegnitev delavstva preko izvoljenih zastopnikov v vodstvu podjetja (kot tudi primeri, v katerih so delavci poleg redne plače nagrajeni tudi z deležem na dobičku podjetja) se težko sklada z načelom nasprotovanja. Kolikor bolj bodo postali taki in podobni programi vsakdanji v vedno večjem številu podjetij, bodo morale strokovne organizacije varovati koristi svojih članov na bolj pozitiven način — ne samo boriti se za kar največji kos pogače, marveč tudi aktivno pomagati, da bo pogača kar se da velika.

Javnosti manj znano je, da obstoja v Kanadi delavska organizacija že od l. 1952, ki poudarja sodelovanje med podjetnikom in delavstvom. Imenuje se Christian Labour Organization of Canada. Poleg načela sodelovanja poudarja tudi pomen vere za vsakdanje življenje. Organizacija je imela sprva težave zaradi priznanja kot zakonita predstavnica delavstva. Ontarijski odbor za delavske odnose je odklonil priznanje, češ da organizacija diskriminira, ker se sklicuje v svoji ustavi na družbeni načeli pravičnosti in ljubezni kot jo uči sv. pismo. Na pritožbo je nato sodnik ontarijskega vrhovnega sodišča McRuer odločil, da je bila odločitev Odbora neupravičena. Med drugim je razsodil, da bi morali odkloniti priznanje tudi strokovnim organizacijam, ki navajajo Marza ali pojejo na svojih sestankih internacionalo.

Po tej odločitvi organizacija ni imela več težav dobiti potrebno uradno priznanje, če je v kakem podjetju organizirala zadostno število delavcev. Trenutno zastopa delavce v kakih 250 podjetjih, večinoma v gradbeni stroki. Težave pa ima sedaj zaradi velikih severno-ameriških delavskih organizacij, ki mnogokrat uspejo, da dosežejo v svojih delovnih pogodbah obljubo podjetnikov, da ne bodo dali nobenega dela podjetjem, v katerih je delavstvo organiziranov kaki strokovni organizaciji, ki ni član njihove federacije. Na ta način so podjetja, katerih delavci pripadajo Krščanskemu delavskemu družtvu Kanade, izključena od mnogih velikih gradbenih del. Kot kaže izkušnja Krščanskega delavskega društva, poznajo velike strokovne organizacije Severne Amerike svobodo in pravico izbire samo, dokler je njim v prid, niso pa pripravljene priznati pravice do svobodne izbira brez škodljivih posledic delavski organizaciji, ki je mnogo bolj v skladu z naravo razmerja med podjetnikom in delavstvom in ki že sedaj priznava načelo sodelovanja in soodločanja, ki bo moralo postati prej ali slej priznano za celotno gospodarsko področje (in tudi za temeljno potezo celotne kulture), če hočemo prepričiti popolni gospodarski polom — ali pa odpreti vrata diktaturi.

p.s. Za tiste, ki se za to organizacijo zanimajo, navajamo njen naslov in tudi publikacij:

The Christian Labour Association of Canada, 1036 Weston Rd. Toronto, Ont., M6N 3S2.

Beyond the Adverdsary System (1976); The H Guide (1977); E. Vanderkloet, Industrial Conflict: A Christian Perspective (1976).

Wedge Publishing Co. v Torontu je izdala delo "A Christian Union in Labour's Wasteland", ki ga je uredil E. Vanderkloet.

RESNIČNO KRŠČANSTVO...

(NADALJEVANJE S PREDNJE STRANI.)

zgodbe o bogovih ker niso privolili v MITIZACIJO VLADARJA, ker niso sprejemali mitičnega pojmovanja narave in zgodovine. Temeljne strukture naše družbe so izrazito mitične. To usmerja ljudstvo v preteklost in ga blokira. Madžarski zgodovinar Ferenc Fejto pravi o Marxu: "Marx ta veliki demistifikator, je postal eden največjih mistifikatorjev moderne dobe, O, ki je hotel uničiti vse mesijanske in eshatološke iluzije, je postal proizvajalec iluzij. Socialistična družba temelj na mitih, živi v značilni mitični atmosferi. Recimo mit o odrešenjski vlogi proletariata, mit o revoluciji kot svetem boju med izvoljenimi in zavrženimi, mit o diktaturi proletariata, mit o zlati dobi ali polpolni socialistični družbi (op. por: dodajmo še mit o junaških partizanih, ki so celo v svojih napakah bili svetniki in mit o domobrancih, med katerimi so celo svetniki izdajalci). Zadnje utelešenje zla sta kapitalist in fašist. Potem pa se pojavi junaška sila, individualna ali kolektivna to je proletariat s KP na čelu. Ta premaga sile zla in spremeni svet. Vse je obnovljeno, sveže in novo. Povsod vlada pravičnost, svoboda, enakost. Revolucionarni boj, ki spremeni svet v temeljih, je nujen in ni podvržen nobenim moralnim normam. Vse, kar je v prid temu boju, je upravičeno. Ta boj je sveta nedotakljiva zgodovina. Ta boj je vir vseh pravic in vse slave. Ker je to boj svetlobe s temo, nasprotniki niso samo politično drugače usmerjeni, ampak zavezniki teme, izdajalci. (od. por. podano kot da vzeto iz Kocbekove Tovarišije)

Revolucije je nedotakljiva. Tako smo obrjeni nazaj. V prihodnjosti se ne bo in se ne sme zgoditi nič, kar ne bilo podaljšek revolucije. Kot da je čas zastal. Med našim svetom in tem starim svetom ni nobene kontinuitete. In čim manj stikov.

Iz teh mitov izhaja dualistična zavest. In taka je zavest, ki jo skušajo oblikovati v šoli. Zavest o dveh nasprotnih taborih, ki sta med seboj nespravljiva. TO JE DOKAJ PRIMITIVNA ZAVEST.

Ob tej mitizaciji zgodovine in družbe, ob tem nekoliko arhaičnem ozračju, ki ga ustvarjajo miti (op. por. mitičnim partizanom so postavili v SRS že preko 6000 spomenikov, na Hrvaškem bodo letos samo v eni pokrajini postavili po 30 spomenikov naenkrat), ob tej malce otročji psihologiji, ki se oblikuje v tej atmosferi, vidimo kaj krščanstvo pomeni za človeka in družbo. Najprej realizem, ki drži človeka v stvarnem času in mu brani, da bi uhajal v mitični nerealni čas. Brž ko mitiziram nekaj zemeljskega — človeka ali revolucijo — sem v njegovi službi, sem njegov suženj. Kristjan ne bo podlegel tem mitom. Ne bo zanikal junaštva, kjer je junaštvo, ne bo prizanašal krivici, kjer je krivica, ne bo zanikal, da so spremembe nujne in ne bo tajil, da so prinesle marsikaj dobrega. Vendar vsega tega ne bo mitiziral, kajti ko začneš mitizirati stvari, tudi dobre stvari, le-te postanejo nasilne in te znova vklenejo.

Človek je v svojem bistvu popotnik. Najglobja zahteva njegovega bitja je, iti naprej. Človek je statično bitje. Dokler se pred njim odpira pot, dokler ima pred seboj prihodnost, je zdrav. Človek, ki je prispel do bronastega zidu, prek katerega ne more je bolan, zavrt, blokiran. Človek je zdrav, dokler ima pred seboj nova obzorja, dokler je v njem neskončnost. Dostojevski pravi: "Če bi ljudem vzeli neskončnost, ne bi hoteli več živeti, umrli bi od obupa. Še isti pisatelj opisuje v romanu Mladostnik ateiste, ki se nenadoma zadevo, v kakšni praznoti živijo. Končno se med nje vrne Kristus "Približal se jim je, stegnil k njim roke in obrazov je padlo nekakšno zagrinjalo in zadonela je svečana pesem novega in dokončnega vstajenja."

Da bi se Kristus tako vrnil tudi v naš svet. Mar nismo za to odgovorni tudi mi?

IZ SLOVENSKEGA TISKA

NAŠA LUČ, l.28, st.6, junij 1979, str. 32-34.

sedanji slovenski trenutek

Z nekaj poznavalci razmer v Sloveniji smo pripravili za naše bralce tale razgovor.

● **Kako bi kratko označili slovenski trenutek v prvi polovici leta 1979?**

Tvegano in težko je označiti sedanji slovenski trenutek, ker je tako zapleten. Morda bi ga izrazili z dvema besedama: brezglavost in otopelost.

● **Ali bi lahko našteli nekaj vzrokov za takšno občutje?**

Glavni vzroki so trije: družbeni, narodnostni in gospodarski.

● **Najprej so torej družbeni vzroki. Na kaj pri tem mislite?**

Komunistični režim je vsak dan bolj negotov. Titova navzočnost, za katerega nihče prav ne ve, koliko je še oblastveno učinkovit, vedno bolj hromi normalno delovanje političnega stroja. Njegovo navzočnost poleg vsega tako napihujejo, da se celó komunisti sami zgražajo nad poveličevanjem „nezmotljivega in najdražjega gosta". Bili so primeri ko je TV med običajnim večernim televizijskim dnevnikom ves čas prikazovala samo pohode Titove kolone avtov. Sekretar slovenske partije Šetinc se je nato v Telexu opravičeval, češ da takšnega prenosa komunisti niso naročili. Ljudje se sprašujejo, kdo se skriva za tem kultom in zakaj.

● **Gotovo botruje negotovosti režima tudi strah pred Rusi?**

Brez dvoma. Zdi se, da so Sovjeti namenili Bolgariji vlogo nekakšnega Vietnama na Balkanu. Slišati je, da je prišlo na bolgarski meji do majhnih prask; sam slovenski minister za notranje zadeve Zemljarič je nedavno v *Delu* priznal, da Bolgari rožljajo z orožjem. Poleg vsega se čuti, da ni več Kardelja. Tito je ostal sam, saj nima v neposredni bližini nikogar, na kogar bi se lahko tako tesno naslonil, kot se je lahko nanj.

● **Kaj pa zamisel kolektivnega vodstva?**

Vanjo nihče prav ne verjame, saj zgodovina dovolj zgovorno dokazuje, da doslej še nobeno „kolektivno vodstvo" ni bilo sposobno dalj časa voditi kakšne družbe. Vedno je prihajalo do notranjih trenj in nesporazumov, dokler se ni pojavil kak voditelj, ki je imel dovolj ugleda, in prevzel vodstvo države. Da bi bila prav Jugoslavija lahko v tem izjema, nihče ne verjame.

● **Lahko bi torej skrčili negotovost režima v vprašanje: Kaj bo po Titu?**

Točno. Nihče prav ne ve, kakšen jutri nas čaka. Dokler živi Tito, je družba na zunaj in na znotraj vsaj navidez trdna. Kaj bo po njegovi smrti? Velika uganka. Strah pred Rusi je v Sloveniji velik, upanje na demokratizacijo in sproščanje tudi skromno navzoče. Čeprav je med ljudmi precejšnje nezadovoljstvo s komunističnim režimom, se vendar to nezadovoljstvo ne izraža v kakšnem dejanskem, organiziranem, nasprotnem načrtu. Politične opozicije, ki bi imela jasne predstave, ki bi si postavljala določne cilje za dan X, ko se bo verjetno ponovno odločala usoda slovenskega naroda, ni. Verjetno ni bil slovenski narod na morebitne usodne dogodke v prihodnosti še nikoli tako nepripravljen kot danes.

● **Drugi vzrok današnjega občutja brezglavosti in otopelosti v Sloveniji je narodnostne narave. Tu gr najbrž predvsem za nekakšen nava z juga v Slovenijo.**

O gospodarskem zapostavljanju Slovenije bomo govorili ob vprašanju gospodarstva. Tu omenimo slovensko nezadovoljstvo nad tem da prihaja v Slovenijo vedno več ljudi z juga. Po ljubljanskih ulicah in lokalih, pa tudi po ulicah in lokalih drugih slovenskih mest je srbska in hrvaška govorica vse glasnejša. Če so pred leti prihajali v Slovenijo bolj posamezniki, ki so se prej ali slej „poslovenili", se vključili v slovensko življenje, je sedaj vedno več skupin, ki se dr žijo skupaj, se zapirajo v geto, se širijo in zahtevajo šole v svojem jeziku in razne druge pravice, ne da bi se vključevali v slovensko družbo. Ni se mogoče izogniti vprašanju, ali zmore mali slovenski narod vsrkati toliko ljudi z juga Obstaja resna nevarnost, da bo Slovenija v nekaj desetletjih, mogoče stoletjih, govorila le še hrvaško ali srbsko.

● **Kdo je kriv za ta priliv z juga?**

Gotovo tudi Slovenci sami. Skoraj vsa „nižja" in težja dela opravljajo le še južnjaki. Slovenec bo s težavo prijel za kramp in lopato. Ali si s tem tudi sami ne kopljemo groba? Ali nas potrošniška mrzlica, ki nas žene k „višjim", boljše plačanim opravilom, včasih tudi v tujino, ne ugonablja, razнaroduje, razčlovečuje?

● **Kaj pa pravijo k temu oblastniki?**

Pri uničevanju slovenske narodne zavesti je marljiva tudi partija. Ob Kardeljevi smrti so npr. lahko televizijski poslušalci ure in ure dolgo poslušali Kardeljevo pripovedovanje o svojem življenju in delu in o jugoslovanski partiji v jeziku, ki ni ne slovenščina, ne hrvaščina, ne srbščina, marveč nekakšna polomljena in spakedrana srbščina iz Beograda. Na prvomajskih partijskih proslavah v Bohinjski Bistrici so govorniki govorili srbščini, tudi Stane Dolanc in Franc Popit. Tudi drugi slovenski politiki govorijo v skupščini in v drugih organizacijah v Beogradu spakedrano srbohrvaščino, čeprav bi po zakonu lahko govorili slovensko. Med sedanjimi slovenskimi komunističnimi veljaki je čut za slovenski jezik popolnoma zakrnel. Pa še neko čisto drugo vprašanje, ki kaže na „skrb" režima za slovenstvo: kako je to, da dobi priślek iz „bratske" republike v Sloveniji stanovanje razmeroma brž in brez posebnih težav, medtem ko mora nanj Slovenec čakati leta in leta?

● **Tretji vzrok današnjega nemirnega trenutka v Sloveniji je gospodarstvo. Kaj bi o tem povedali?**

Režim se mora soočiti z vedno večjimi gospodarskimi težavami. Kardeljev delegatski sistem je v tako imenovano samoupravno družbeno in gospodarsko ureditev vnesel še večji nered. Storilnost dela je nizka, odgovornost zabrisana, nepravilnosti vse bolj pogoste, birokratizem raste. Lansko leto je tako prišlo do več stavk ali, kakor doma temu sramežljivo - pravijo, „prekinitev dela". Sistem, kakor si ga je zamislil Kardelj, kaže poleg vseh dobrih namenov neučinkovitost. Ni dneva, da ne bi dnevno časopisje in druga sredstva javnega obveščanja tožila nad skrajno neurejenimi razmerami v gospodarstvu. Poleg vseh drugih hib, ki jih kaže slovensko in jugoslovansko gospodarstvo, so najbolj očitne težave v temeljnih gospodarskih panogah: slabe ceste, slabe železnice in katastrofalno slaba telefonija. Ravno na področjih, na katerih je komunizem najostreje napadal „staro kapitalistično" ureditev, se je pokazalo, da sam še zdaleč ni dorastel nalogam, pred katere ga postavlja sodobno gospodarstvo, nalogam, ki jih sodobni kapitalizem rešuje precej učinkoviteje kot komunizem.

● **Prej ste omenili gospodarsko zapostavljanje Slovenije.**

Ja, zelo opazno je, da Slovenija vse občutneje zaostaja za gospodarskim razvojem južnih republik. Celotno slovensko gospodarstvo je pod posrednim ali neposrednim nadzorstvom beograjske centrale, ki ovira gospodarsko pobudo Slovencev, kjer le more. Strojni park in tovarne v Sloveniji so zastarele, najbolj moderne naprave pa kupujejo v Srbiji, tudi tam, kjer jih niti upravljati ne znajo.

● **Kaj pa položaj slovenske Cerkve v današnji „samoupravni socialistični" družbi? Ne gre torej pri tem vprašanju za notranje življenje slovenske Cerkve, ampak za to, kako ravna s Cerkvijo režim.**

Pri svojem ravnanju s Cerkvijo izhaja režim iz osnovne resnice komunističnega katekizma, da je treba vse vere uničiti. Ali jih skuša uničiti v rokavicah ali s preganjanjem, to je vprašanje metode, ki jo narekuje edinole uvid, na kateri način bodo vere prej uničene. Režim v Sloveniji načrtno uničuje vero od zunaj in od znotraj: od zunaj s skrbnim partijskim nadzorstvom Cerkve, od znotraj z dosledno ateizacijo.

● **Kaj je reči glede partijskega nadzorstva Cerkve?**

Partija si zagotavlja neposredni uvid v življenju Cerkve z nenehnim vključevanjem duhovnikov v špijonažno dejavnost. Tajništvo za notranje zadeve oziroma Uprava javne varnosti postavi duhovnika, ki ga zalotijo pri kakšnem resničnem ali izmišljenem prestopku (npr. avtomobilska nesreča, vožnja v vinjenem stanju, dvomljiv odnos do žensk) pred izbiro: ali v zapor ali sodelovanje z organi za notranje zadeve. Nekateri duhovniki klonijo in se dajo ujeti v mreže, iz katerih se ni lahko rešiti. Mnoge zdomce obiskujejo ob njihovem prihodu domov na obisk agentje Tajništva za notranje zadeve. Kje vsepovsod ima partija, boljše njen organ, policija, v Cerkvi nastavljene „svoje" ljudi, je težko reči z gotovostjo. Znanih primerov, da je skušala UDBA duhovnike na različne načine narediti za svoje agente, je precej.

● **Kaj pa tako neobičajno ravnanje ljudi okrog revije Znamenje?**

Zakaj in čemu so se nekateri člani te skupine tako tesno povezali z režimom, na to ne ve nihče pravega odgovora. Tudi ni odgovora na vprašanje, kdo je resnični duhovni voditelj te skupine. So primeri, ko je dobila partija podatke o slovenski Cerkvi iz tega kroga. Tudi če pišejo v Znamenje vsi sodelavci z najčistejšimi nameni, pomeni vseeno marsikakšen zapis v reviji veliko škodo za slovensko Cerkev.

● **Režim doma hoče izvesti tudi popolno ateizacijo. Kje in v čem je to opaziti?**

Partija skuša izpodrezati Cerkvi korenine tudi tako, da si vedno bolj načrtno prizadeva za ateizacijo vzgoje otrok, začenši pri otroških vrtcih, prek osnovne in srednje šole, pa vse do visokih šol in univerze. Ne štedi z napori, kako bi mladega človeka odtegnila vplivu Cerkve: ateizacijo uvaja sedaj že tudi v vrtce, uvaja celodnevno šolo, stalno poudarja v šoli, da je marksizem znanstven, vera pa protiznanstvena... Žal je treba priznati, da ima partija pri tem uspeh. Nastaja mladi rod, ki ne raste več iz trdne krščanske zakoreninjenosti staršev, rod, ki je izpostavljen nenehnemu ateističnemu pritisku šole in neslovenske okolice, ki ni krščanska. Kristjani postajamo manjšina. S tem se bo treba sprijazniti. Krščanstvu iz navade so ure štete, v prihodnosti bo vzdržalo le še krščanstvo maloštevilnih, a osebno zares prepričanih kristjanov. Trenutno ateizacija družbe nezadržno napreduje.

● **Kaj pravijo k temu slovenski škofje?**

O slovenskih škofih kot o celoti ni mogoče govoriti, ker je ta celota okrnjena: v Mariboru že eno leto čakajo na imenovanje rednega škofa. ljubljanski nadškof je že pred dvema letoma papežu ponudil odstop, ker je dopolnil 75 let. Da bi škofje ne ocenjevali sedanjega položaja slovenske Cerkve, kot dejansko je, bi si bilo težko misliti. A naj nam bo kot članom te Cerkve dovoljeno povedati, v čem vidimo nalogo slovenskih škofov danes.

Najprej naj bi se škofje zavedali, da ima komunizem voljo in načrt uresničiti ateizacijo in da se je treba temu načrtno upreti. Ne moremo računati, da bo komunizem jutri propadel. Treba je izdelati dolgoročni načrt, kajti samo reševanje iz ene zadrege v drugo, improvizacija vsakdanja, to ne bo ničesar rešilo.

Škofje bi morali jasno povedati, kakšno mesto ima Cerkev v vsaki družbi: ne sme se izenačiti z nobenim političnim sistemom, v vsakem pa se mora bojevati za vse človekove pravice vseh članov družbe (ne le za pravico vere in vernih). To ni poseganje v politiko, klerikalizem, marveč samo vršitev njihovega evangeljskega poslanstva, pričevanje vere.

Izdelati bi bilo treba dolgoročni načrt, kako se upirati režimski vedno bolj vsiljivi in organizirani ateizaciji. Proti načrtu na dolgo roko se je možno upirati le z nasprotnim načrtom na dolgo roko.

Poleg tega bi bilo treba biti stalno navzoč pri vsem dogajanju, analizirati primere zapostavljanja vernih oziroma vsiljevanje ateizma in oblasti, stalno opozarjati, da to in to ni v skladu z ustavo, s Splošno deklaracijo o človekovih pravicah, s helsinško listino.

Da je popolna solidarnost, vzajemnost med škofi samimi samo po sebi umevna, o tem ne kaže izgubljati besed.

BREZ KOMENTARJA

● **"Ljubljanska univerza je danes na svečanem zboru razglasila, da bo poslej nosila ime po velikem slovenskem sinu, revolucionarju in mislecu Edvardu Kardelju".**
Delo, 19. aprila 1979.

● **"Ob prezgodnji smrti velikega Slovenca, revolucionarja, humanista, globokega marksističnega teoretika, neumornega delavca in oblikovalca humane družbe, se z vsem spoštovanjem klanjamo njegovemu spominu, ki nas zavezuje, da zastavimo vse svoje sile, da kot verniki in člani samoupravne socialistične družbe pomagamo uresničiti Kardeljevo humano vizijo družbe, v kateri bo vsak človek mogel v polni meri razviti svojo osebnost ob spoštovanju pravic in svobode drugih."** Franc Plemenitaš, Znamenje IX/2. str. 90.

● **"Zavzeli smo grad Turjak (po 9. sept. 1943), v katerega se je zateklo okrog 700 zagrizenih belogardistov . . . Razdraženi zaradi naših izgub in nepoboljšljivosti belogardistov ob času narodnega veselja zaradi padca Italije so pobili partizani vse ujetnike, ki so jih zajeli na Turjaku.**

"Ob neki priliki sem vprašal Kardelja: 'A zakaj ste morali vse pobiti?'

" 'To naj bi jim vzelo pogum', je odgovoril Kardelj s pretkanim nasmehom." Milovan Djilas, Wartime, str. 338.

Ex-ambassador Young, the PLO's Arafat: good intentions can make bad diplomacy

Nove kanadske znamke

Iz slovenske zgodovine...

BOGDAN NOVAK

SLOVENSKA NEDRŽAVOTVORNOST

Ves danasnji prispevek še vedno obravnava hrvatsko teorijo, ki jo je postavil zgodovinar Ljudmil Hauptmann.

Da so Hrvatje ustanovili Slovencem prvo državo, ni nič nenavadnega. Tudi ostalim Slovanom naj bi se godilo slično. Saj so že drugi zgodovinarji opozorili, da Slovani niso bili državotvorni element, temveč so jim Neslovani ustanovili prve države. Oglejmo si, kako Hauptmann razvija to svojo misel.

"Z ozirom na važno vlogo, ki so jo odigrali hrvatski kosezi pri nastanku karantanske države, lahko tudi spoznamo vso politično nemoč slovenskega naroda. Osvežimo si spomin: leta 629 so se Alpski Slovani rešili obrske nadoblasti; leta 631 so jih, po naročilu Dagoberta, že premagali Langobordi in deloma verjetno tudi podjarmili; okoli leta 650 pa že najdemo med njimi Hrvate, ki so položili temelj njihovemu državnemu življenju in njihovi samostojnosti. Če si skušamo razložiti zaporednost teh dogotkov, postanemo skoraj prepričani, da so Slovenci, nezmožni, da si ohranijo svobodo z lastnimi močmi, poklicali v deželo Hrvate, kot zaščitnike in organizatorje, ali so jih vsaj voljno sprejeli, slično, kot so pozneje sprejeli mezijski Slovani bolgarsko pleme kot svoje gospodarje, ali Rusi pustolovske Varijage." ("Politische Umwälzungen . . .", v **Mitteilungen . . .**, let. 36; 1915, str. 265-66.)

Ravno tako mu je sumljiv nastanek velikomoravske države. Neki arabski geograf, Svetopolkov sobodnik, namreč poroča, da je Svetopolk redil kobile, katerih mleko je bila njegova edina hrana, in da je delil oblast z vizirjem subandž-em (morda županom?), slično kot jo je delil obrski kagan z jugurjem, ali kazarski kan z begom. "Ali naj bi bil torej Svetopolk na koncu koncev le poslovanjen Turkotatar?" se vprašuje Hauptmann. ("Die Herkunft der Kärntner Edlinge", v **Vierteljahrschrift . . .**, let. 21; 1928, str. 249-50; glej tudi "Dolazak Hrvata", **Zbornik kralja Tomislava**; 1925, str. 113.) Po Hauptmannu vzbuja pozornost tudi začetek poljske države. Po poročilu Ibrahima ibn Jakuba je slonela Miezkova (Miješkova) oblast na njegovem oboroženem spremstvu treh tisočev oklepnih jezdecev. Od teh je sto zaleglo toliko kakor desettisoč drugih. Plačeval jih je mesečno s kovanci; ki jih je izžel iz ljudstva, ter jim dajal oblačil, konjev, orožja in vsega, kar so rabili. Če se je kateremu izmed njih rodil otrok, je velel takoj, da se mu nakaže plača, kajti bil jim je ljubezniv in dobrohoten oče. Ta opis človeka nehote spomni na prestolice varjaških knezov v Rusiji in na njihove družine, pripominja Hauptmann. In v resnici, rodbinska imena poljskega plemstva in njihovi grbi nas vodijo na sever. Vsa ta dejstva pa nas navajajo na to, da si skušamo razložiti nastanek poljske države z vdorom tujega zmagovitega ljudstva, ki je zavladalo nad tamošnjimi Slovani. Tako Hauptmann.

Ker vemo iz Nestorjeve kronike (ali bolje **Povest vremenih let**), da so ruski Slovani povabili Rurika in njegovo spremstvo iz Skandinavije, da napravi med njimi red in jim vlada kot pravični vladar, zato namiguje Hauptmann, da se je zgodilo tudi na Poljskem nekaj sličnega.

Kakor nam dokumenti potrjujejo, nadaljuje Hauptmann, da so skandinavski Varijagi ustanovili rusko državo, tako nam listine pričajo, da so Beli Hrvatje ustanovili državo Slovanom ob Jadranskem morju in Bulgari mezijskim Slovanom. Nezmožnost, da ustanove državo iz lastne moči, se vidi posebno pri Čehih. Tem je Frank Samo ustanovil državo, pa je Čehi vendar niso bili sami zmožni obdržati po njegovi smrti. Samova država je razpadla na mnogo malih enot in Češka, čeprav naravno-zamljepisna celota je bila še v devetem stoletju razdeljena na štirinajst kneževin.

Navedena nezmožnost starih Slovanov, da si organizirajo lastne države, je Hauptmannu dokaz, da je isto moralo veljati tudi za Karantanijo. Visoko starost karantanske države je možno razložiti samo s hrvatsko teorijo. Po Hauptmannu so bili Hrvatje tako državotvorno, torej neslovansko ljudstvo (nekaj časa je mislil na njihovo kavkaško poreklo), ki je ustvarilo dalmatinskim Slovanom njihovo lastno državo in ji dalo tudi svoje ime, ravno tako pa so isti Hrvatje ustanovili Karantanijo. Okoli leta 650 so postavili Valuka, enega izmed svoje srede, za prvega karantaskega kneza. (**Die Herkunft**, str. 250-51).

S svojo hrvatsko teorijo je Hauptmann samo prenesel teorije Čeha Jana Peiskerja o dvoslojnosti slovanske družbe na slovenske in hrvatske razmere. Oprt na dela Augusta Meitzena in Richarda Hildebranda, kakor še drugih socialno-gospodarskih zgodovinarjev, je Peisker prišel do zaključka, da najdemo pri Slovanih tujo, turkotatarsko, gospodujočo plast in njej podložno slovansko ljudstvo. Iz štajerskega deželnega urbarja iz druge polovice trinajstega stoletja je skušal dokazati to dvoslojnost tudi pri Slovencih. Na eni strani je našel župane-pastirje, naslednike nekdanjih turkotatarov (Obrov), na drugi pa podložnike-poljedelce, nekdanje slovansko ljudstvo. Hauptmann je Piskerja nekoliko dopolnil, ko je dvoslojnost sicer sprejel, zamenjal pa turkotatare s Hrvati. Iz tega pa naj bi sledilo, da so bili Hrvatje karantanska vodilna plast, pozneje pravi Hauptmann, da so tvorili karantansko pra-plemstvo, dočim so bili Slovenci njihovi podložniki. Slovenci so imenovali svoje nove gospodarje koseze. Tako pride Hauptmann do enačice, Hrvat je kosez, kosez je Hrvat. Pa povrnimo se k Hauptmannovim dokazom hrvatske teorije.

DOKAZI HRVATSKE TEORIJE

Kot smo že videli se je Hauptmann pri dokazovanju svoje hrvatske teorije oprl na poročilo Konstantina VII. Porfirogeneta o prihodu Hrvatov v Dalmacijo. Hauptmannova najbolj sporna točka je bila njegovo tolmačenje Konstantinove vesti, da se je del Hrvatov nato naselil tudi v Iliriji, Hauptmann pa je temu dodal, da je treba pod Ilirijo razumeti Norik, to je Karantanijo. Radi močnih protidokazov je moral to enačico, Ilirik je Norik, umakniti, vendar je vztrajal, da ne najdemo nikjer na Balkanu zunaj Hrvatske krajevnih imen Hrvat razen v Karantaniji.

Oglejmo si še nekatere druge Hauptmannove dokaze. Koroško ustoličevanje je primerjal s "sličnim" obredom v vaseh blizu Bihača. Tudi to trditev je pozneje opustil, vztrajal pa je pri tem, da so Hrvate, ki so bili vodilni sloj v stari Hrvatski imenovali "plemeniti ljudi", enako pa so se Hrvate imenovali tudi v Karantaniji. To se vidi iz tega, ker so Bavarci in Franki prevedli te "plemenite ljudi" v "Edlinger", kar je pomenilo isto. Vodilno vlogo Hrvatov naj bi potrjeval tudi grški naziv "sklabarhontes" (vladarji Slovanov), ki ga je dal Hrvatom cesar Konstantin VII. Porfirogenet. Čeprav je v poznejših razpravah Hauptmann opustil večino gornjih dokazov, je vztrajal pri svojem prvem, pri krajevnih imenih nastalih iz imena Hrvat, katera je odkril po Slovenskem, in ki so ga po njegovi lastni izjavi pripeljala do tega, da je razvil hrvatsko teorijo. Še več, mnogokrat so taka krajevna imena blizu krajev, ki se imenujejo Edling ali Edlingen (Koseze), kar naj bi ponovno potrjevalo, da so bili Hrvatje isto kot edlingi ali kosezi.

V starih listinah in v krajevnih leksikonih je Hauptmann odkril na današnjem slovenskem Štajerskem Chrawate pri Konjicah, na Srednjem Štajerskem pa Krowot pri Weizu, Krabaten, Krabaterberg in Krabersdorf vzhodno od Leibnize pri Gleichenbergu in Kraubat severno od Leibnize pri Wildonu. Na Zgornjem Štajerskem ob reki Muri pri Leobnu je Kraubat, starejša oblika pa je bila Chrowat. Stra pra-fara sv. Mihaela ob rečici Liesing v zgornji Murski dolini naj bi nekoč sovpadala s hrvatskim okrajem. Na Dolenjskem pri Ribnici je Hrvača, ki se omenja že leta 1241 kot Chrawaczah, na Primorskem pa naletimo na Hrvatine.

Sedež vse hrvatske moči pa naj bi bila breška (Friesach) grofija. Čeprav je Hauptmann vedel, da so zgodovinarji (August Jaksch, Georg Graber, M. Felicetti in drugi) omejili v virih omenjeni "pagus Chrouuati" na ozek pas blizu Št. Vida ob reki Glini, je vseeno vztrajal do konca pri svoji trditvi, da naj bi "pagus Chrouuati" obsegal vso breško grofijo, če ne še več. Dokaz za to so mu prav kraji Krabatten pri Glanegg-u, Krautkogel med Gospo sveto in Timenico, Krabathen pri Pokrčah in Krabathen vzhodno od Otmanj, ki vsi leže izven v listini omenjenga "pugus Chrouuati". V breški grofiji naj bi bila zbrana moč Hrvatov, pozneje edlingov ali kosezov, ker je bil tukaj pač sedež vse karantanske oblasti s knezom načelu. Vsi ti pa so bili prvotno Hrvatje. Hauptmann sicer priznava, da je bilo Hrvatov le malo po številu in še ti so se kmalu utopili v slovenskem morju, ter se poslovenili. Med nje pa je bilo pozneje sprejetih nekaj pravih Slovencev in nekaj tujcev; in ti so tvorili pozneje koseze.

Čeprav je Hauptmann mnogo svojih dokazov sčasoma ominil ali čisto opustil, je vendar vztrajal do konca, da so ta hrvatska krajevna imena in z njimi ozko povezana naselja kosezov, dovolj prepričljiv dokaz, da so Hrvatje nekoč vladali Slovencem. Na Koroškem so seveda bili najmočnejši, ker je bil tukaj sedež kneza, raztreseni pa so bili tudi po ostalih delih ozemlja, kjer so nekoč živeli Slovenci in tam, kjer žive še danes. Tako naj bi bil poseben hrvatski okraj ob zgornji Muri, hrvatska krajevna imena pa po drugih delih Slovenije. Na Slovensko Štajersko, na Kranjsko in Primorsko naj bi prišli Hrvatje po letu 796, po skupni zmagi s Franki nad Obri. Takrat so se Hrvatji naselili tudi po teh od Obrov osvobojenih krajih. Da zadnji Hauptmann dokaz prav tako ne drži, posebno kar se tiče enačice Hrvat je kosez in "pagus Chrouuati" je breška grofija, je dokazal že Milko Koš, o čemer pa bomo razpravljali pozneje. (Glede Hauptmannovih krajevnih imen glej: "Politische Umwälzungen", str. 259-60; "Die HErkunft", str. 265-71; in "Karantanska Hrvatska", str. 315-316.)

NASTANEK IMENA KOSEZ

Tudi kar se tiče imena kosez je Hauptmann spremenil svoje prvotno mnenje, ostal pa je vedno pri tem, da kosez, ali kot piše on, kasaz, pomeni isto kot hrvatski vladajoči sloj.

Hauptmann sam pravi, da je postal pozoren na besedo kosez in njen pomen, ko sta s profesorjem A. Kaspretom urejala arhiv kneza Auersperga v Losensteinleitenu leta 1907 ter je v urbarjih žužemberške gospoščine iz šestnajstega stoletja naletel na kmete, ki so se imenovali "Edlinger" ali "Kassess" (**Staroslovenska družba**, str. 75). Leta 1913 je Primus Lessiak poskušal razložiti besedo kosez iz turškotatarske besede quazaqu (qazaq — kazak), ki v modernih turških jezikih še vedno pomeni svobodnjaka. Po Lessiaku so besedo prevzeli tudi Ukrajinci, kjer pomeni beseda kozak svobodnega kmeta, pa tudi junaka. Do sem se Hauptmann strinja z Lessiakovo razlago, ne strinja pa se z nadaljno izpeljavo, da je namreč v zgodnjem srednjem veku pomenila popolna svoboda tudi plemenitost ter naj bi bil pomen besede kosez isti kot Edlinger (plemič), ali vsaj temu zelo blizu. "Ali z drugimi besedami, skoro izgleda, kot da Lessiak smatra Edking kot pravilno prestavo za besedo kosez," zaključuje Hauptmann ("Politische Umwälzungen", str. 261-62).

Ker se ni strinjal z Lessiakom, je leta 1915 Hauptmann razvil svojo lastno razlago o besedi Edlinger. Na Koroškem je moralo ime Edlinger nastati tako, da je Nemec — v nasprotju s Karantancem, ki je kot nekdanji "obrski suženj" pozdravljal svoje nove gospodarje s staro turškotatarsko sposojenko "kases" (kosez) — prestavil njihov naslov (plemeniti ljudi) dobesedno in jih klical "Edlinger"-je. Zato je Hrvat in edlinger prvotno pomenilo isto. Po preteku nekaj časa je gornja enačica izginila, ker so se pač številčno šibki Hrvatje zlili s slovensko množico. S tem pa je izginila tudi njihova lastna oznaka "plemeniti ljudi". Zadušila jo je dosti bolj pogosto rabljena beseda "kases" (kosez). Le v nemški besedi edlinger se je še ohranil prastari in obenem stanovski pomen hrvatske besede. Ne da bi pomislili, kaj pravzaprav pomeni, so Nemci iz gole navade, še kar naprej uporabljali besedo edlinger za neplemenite svobodnjake. Kadar pa so morali pomisliti, kaj edlinger v resnici označuje, so ga popolnoma pravilno prevedli z latinsko besedo libertus, kar je pomenilo kmeta-svobodnjaka. Tako sta nastali za Hrvate dve besedi, slovenska kases (kosez) in nemška edlinger. (Ibid., str. 264-65.)

Iz zgornjega izvajanja je Hauptmann potegnil dva zaključka. Prvič, da je prvotno Hrvat, kases in edlinger pomenilo isto. Drugič, da so Karantanci nazivali Hrvate, kakor preje Obre, z besedo "kases", to je svobodnjak, kar pa je pomenilo, da sami niso bili svobodni. Pozneje skuša to trditev še podkrepiti s svojim odkritjem, da Bavarci označujejo slovensko hubo (polno kmetijo) z latinskim imenom **hoba servilis**, kar pomeni hlapčevska ali nesvobodna huba. Bavarci so namreč poznali doma dve hubi, izvaja Hauptmann. **Hoba libera** (svobodna huba) je obsegala petnajst hektarjev, **hoba servilis** pa dvanajst. Ko so prišli Bavarci v Karantanijo, so uvedli tudi tukaj obe hubi. Prvo, ki so jo imeli bavarski kolonisti in je tudi tukaj merila petnajst hektarjev, so imenovali **hoba bavarica** (bavarska huba) ter je odgovorjala doma na Bavarskem **hobi liberi**, drugo manjšo so obdelovali Slovenci in se je imenovala **hoba sclavonica** (slovanska ali slovenska huba) ter je po merilu odgovorjala bavarski **hobi servilis**. Na tej podlagi je napravil Hauptmann enačico, **hoba sclavonica je hoba servilis**, kar naj bi okrepilo njegovo gornjo trditev, da Slovenci niso bili svobodni, temveč le hlapci Obrov, nato Hrvatov in končno Bavarcev in Nemcev. ("Herkunft", str. 271.)

Povrnimo se k Hauptmannovim pojasnilom, kako je nastala beseda kosez. Leta 1925 in ponovno leta 1928 se je oprl na izvajanja Karla Oštirja, da prihaja beseda kosez (kasak — kasedz) od osebnega imena Kosentzes (Kosenc), ki ga Konstantin Porfirogenet navaja kot enega izmed hrvatskih voditeljev, ki so pripeljali Hrvate na Balkan. To ime voditelja je lahko prešlo na ves rod, ki se je imenoval po njem in nato zavladal nad Karantanci. ("Karantanska Hrvatska", str. 299; "Herkunft", str. 273.)

Leta 1935 je Hauptmann izvajal koseze iz kavkaškega rodu kasogov, ali Kasigov, vendar je to opustil in leta 1954 le pribil, da je kaseg - kasaz hrvatsko ime in se je treba s tem pač sprijazniti. "Dokler se torej ne najdejo novi dokazi ni mogoče ugovarjati hrvatstvu **kasazov**, kvečjemu kasaštvu **Hrvatov**." (**Staroslovenska družba**, str. 119-20.)

KOSEZI KOT SLOJ

Tudi kar se tiče socialnega položaja kosezov je Hauptmann spremenil svoje prvotno mnenje. V svoji prvi razpravi o kosezih ("Politische Umwälzungen") leta 1915 trdi Hauptmann, da so bili kosezi po poreklu sicer Hrvatje, vendar po socialni lestvici so bili le svobodni kmetje. V istem članku tudi zavrača domnevo Paula Puntscharta, da nemško ime za koseze — Edlinger — kaže na to, da je ta sloj moral biti nekoč plemenitega porekla. V podčrtovanju , da so kosezi bili le svobodni kmetje, se Hauptmann sklicuje celo na Janeza Vetrinjskega, češ, da v svojem delu imenuje ustoličevalca svobodnega kmeta ("rusticus libertus"). V razpravi "Karantanska Hrvatska" je prišel deset let pozneje na podlagi novih raziskovanj do nasprotnega zaključka: kosezi (Hrvatje) so bili slovensko praplemstvo. Priznava sicer še vedno, da se je številčno mala skupina hrvatskih Kasegov pozneje zlila s slovensko večino in sprejela medse tudi Nemce. Oglejmo si Hauptmannovo razvojno pot in kako utemeljuje plemstvo kosezov.

Pri podrobnem pretresu žužemberškega urbarja za leta od 1506 do 12547 je ugotovil, da je bil pravi kosez tega gospostva v začetku šestnajstega stoletja le še kmet, ki je živel na svoji koseščini, bil prost tlake in je plačeval le malenkostno dajatev svojemu zemljiškemu gospodu. Opravljal pa je za svojega gospoda neke vrste policijsko službo; stražiti in prehranjevati je moral ujete zločince.

Gornja ugotovitev je napotila Hauptmanna k nadaljni preiskavi starih listin in urbarjev za kraje, za katere se je vedelo, da so v njih živeli kosezi, kot v Teharjih pri Celju, v Zagorju, Tihaboju in Orehovci na Kranjskem ter v Možbergu na Koroškem. Raziskovanje ga je privedlo do dveh zaključkov: Prvič, da je v vseh slučajih obstajala očividna razlika med kosezi in ostalimi podložniki, in drugič, da so se tudi kosezi različnih gospoščin razlikovali med seboj. Vsi kosezi so živeli na koseščini ("edelthumb") in plačevali male, včasih le simbolične dajatve. Nekateri so delali tudi simbolično tlako in izvrševali nekatera posebna opravila za svojega zemljiškega gospoda. Zagorski, teharski in možberški kosezi so imeli svoje lastno nižje sodstvo z izvoljenim sodnikom, česar žužemberški niso imeli. Zagorske koseščine so se lahko svobodno prodajale, zastavljale ali zamenjavale. Koroški kosezi pa so lahko nosili orožje in jih je to ločilo od podložnikov tlačanov. Dočim so teharski kosezi morali v času nevarnosti braniti celjski zgornji grad, se zagorski kosezi, kar se tiče nošnje orožja,se ne razlikujejo od tlačanov. Žužmberški kosezi sicer nimajo svojega lastnega sodstva, so pa prosti tlake, dočim jo morajo drugi opravljati, pa čeprav le en dan in navadno na javnih delih.

Vse te pravice že na prvi pogled ločijo koseza od drugih podložnikov. Glavna razlika pa je v tem, da ima podložnik navadno hubo, kosez pa koseščino ("Edelthumb"); od hube pa je treba plačevati večje dajatve. Podložnik ne-kosez si sicer lahko pridobi koseščino, vendar jo v tem primeru začno v urbarju označevati s hubo, ter se tudi dajatve temu primeru zvišajo. Ako si je tako izgubljeno koseščino ponovno pridobil nek kosez, je ta ostala še nadalje samo huba in je tudi kosez moral od nje plačevati nove in večje dajatve. Hauptmann imenuje ta propad proletarizacijo koseščin.

Prav ta razlika med kosezi samimi in dejstvo, da so bili v 16. stoletju samo še podložniki, načenja novo vprašanje: Ali niso postali kosezi bivši tlačani in drugi podložniki s tem, da so jih njihovi deželni knezi ali zemljiški gospodje oprostili s posebnimi priviligeji večine podložniških dajatev, namesto teh pa so jim naložili nove in bolj odlične dolžnosti. Hauptmann, ki si zastavlja to vprašanje, v glavnem zato, da lahko pozneje zavrne svoje kritike, posebno Mala, priznava, da bi se ravno ta različnost olajšav in pravic, ki jih uživajo zgoraj omenjeni kosezi na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem, kakor tudi različnost njihovih dolžnosti, lahko tolmačila kot pritrdilen odgovor na njegovo gornje vprašanje. Vendar temu ni tako, kar bo pokazala natančnejša raziskava kosežke zgodovine, pristavlja Hauptmann.

Smuči in filozofija

Poljaki izdajajo ilustrirano revijo Poljska, ki je namenjena predvsem tujini in Poljakom, ki žive izven Poljske. Izdaja jo poljska agencija Interpress v poljščini, angleščini, francoščini, nemščini, španščini ter svedščini. V letošnji februarski številki (1979/2 - 294) prinaša več slik ter sastavkov o papežu Janezu Pavlu II. Revija objavlja besedilo čestitke poljske vlade papežu ob izvolitvi ter njegovo zahvalo. Dr. Andrej Poltawki (Akademija katoliške teologije v Varšavi) podaje "Skico portreta mislečega moža", v kateri opiše osrednjo usmerjenost sedanjega papeža, kakor se kaže že v njegovih delih. Njegovo delo "Oseba in dejanje" (1969) bo po navedbi pisca izšlo kmalu v drugi povečani izdaji v angleščini. Profesor Jerzy Janik, dopisni član Poljske Akademije znanosti opisuje, kako je nekdanji duhovnik pri sv. Florianu v Krakovu, prebil mnoge ure z manjšo skupino skupaj na smučih, kolesu, pa tudi pešačenju ne samo v športu, marveč tudi v filozofskih diskusijah. To navado je ohranil tudi pozneje, ko je napredoval v duhovniški karieri. Ko je postal krakovski metropolit, je z njegovim posredovanjem svoje razgovore še razširil na razne skupine znanstvenikov ter umetnikov, ki so se shajali večinoma v Janikovem domu. Igralka Danuta Michalowska opisuje dobo, ko je mladi študent Karl deklamiral svoje pesmi v "Modri sobi" takratnega Katoliškega doma (sedaj Krakovska Philharmonija) in pozneje aktivno sodeloval pri podtalni igralski družini. Med drugim omenja, da se je na poti iz Rima v Varšavo, ko je bil imenovan za krakovskega nadškofa, ustavil na Osojah na Koroškem, kjer je daroval mašo za pokoj kralja Boleslava (Mutec Ojoski), morilca škofa Stanislava. Ta številka vsebuje tudi kratek opis z lepimi ilustracijami (črno-belimi in barvastimi) krakovske katedrale.

Poziv zadružnikom za 57. mednarodni zadružni dan

Zadružniki v Severni Ameriki praznujejo zadružni mesec vsako leto oktobra in kreditne zadruge mednarodni dan kreditnih zadrug 3. četrtek v oktobru. Mednarodna zadružna zveza pa praznuje mednarodni zadružni dan vsako leto julija.

Za letošnji zadružni dan je izdal ravnatelj Mednarodne zadružne Zveze S.K. Saxena poziv zadružnikom, ki vsebuje naslednje glavne točke:

Zadružniki naj vplivajo na svoje vlade, da bodo podpirale stremljenja UNO za vzpostavitev miru po celem svetu in ostvaritev pogojev, ki bodo omogočili vsakomur človeka dostojen gospodarski in družbeni razvoj.

Zadružniki naj podpirajo z vsemi močmi kot prispevek k letu otroka program za zagotovitev zdrave vode za vsakogar.

Zagotove naj, da bodo njihovi predstavniki v Mednarodni zadružni zvezi aktivno sodelovali pri izdelavi za prispevek zadružništva pametni izrabi prostega časa.

Zadružniki naj se pripravljajo na temo "Zadruge v letu 2000", ki bo osrednja tema kongresa l. 1980.

● **Kreditne zveze v Ontariju bodo** imele na vedno dobro obiskani letni raztavi Canadian National Exhibition v Torontu letos svojo "vesoljsko ladjo" z geslom "Close Encounters of the Best Kind — Join Us Today" in stroj, ki avtomatično deli denar. Tak stroj bi v resnici izplačeval gotovino samo pod pogojem, da ima član naložen denar v hranilnici. Uporabljajo ga že v nekaterih večjih hranilnicah za člane, ki pridejo v pisarno samo dvignit svoj lastni denar, kar dovoli uslužbencem več časa za druge člane, ki zahtevajo kake druge služnosti.

● **Petdesetletna pravoslavna** redovica Valerija Makejeva, ki se je morala vrniti domov, ko so Sovjeti v šestdesetih letih zaprli veliko število cerkva in redovnih hiš, se je preživljala s prodajanjem ročnih del. Sovjetske oblasti so jo poslale v umobolnico, ker se je ukvarjala s prepovedano obrtjo. Obdolžili so jo, da je vpletala v platene pasove, ki jih je prodajala kristjanom, besede devetdesega psalma. Že l. 1972 je morala preživeti v umobolnici 7 mesecev, ker je prodajala molitvenike.

● **Po poročilu Amnesty Interna**tional je preseglo število oseb, ki so bile po podpisu Helsinške konference (1975) obsojene na ječo, izgon ali podobne omejitev svobode kot tudi nasilno poslani v umobolnice zaradi uveljavljanja po konvenciji priznanih človečanskih pravic v SSSR 321. Vključene niso osebe, ki so zaprte, pa še niso bile sojene. Med obsojenimi je tudi 11 oseb, ki so poročale o kršenju človečanskih pravic v SSSR.

● **Vseučilišče York v Torontu** začenja jeseni nov program, ki bo vodil do M.A. diplome v zadružni administraciji. Program bo vključen v fakulteti za študij okolja Faculty of Environmental Studies). Program traja dve leti. Prvih osem mesecev morajo biti študentje na univerzi in se udeleževati predavanj (eno predavanje bo družboslovje zadružništva - prof. J.G. Craig), drugo leto pa bodo zaposleni v svoji lastni zadrugi in bodo morali pripraviti razpravo kot delno kvalifikacijo za diplomo. Kdor nima predpisane predizobrazbe, se more kljub temu vpisati v program, če ima že praktične izkušnje v upravljanju zadrug.

Beseda o Slovenski izseljeniški matici

Goriški "Katoliški glas" je objavil zanimiv članek o delovanju Slov. izseljeniške matice, ki ga je napisal K. H.

*

V Ljubljani je bil občni zbor Slovenske izseljeniške matice. Ob tej priložnosti so bila podana številna poročila, pregledano delo te ustanove in pa izvoljen nov odbor. Za predsednika so izvolili Staneta Kolmana, ki je hkrati predsednik Komisije SRS za odnose z verskimi skupnostmi. Izvolitev novega predsednika gotovo ni bila naključna, temveč so imeli pred očmi dejstvo, da v tujini deluje med izseljenci večje število duhovnikov, s katerimi niso odnosi Matice najboljši. Morda želijo, da bi se izboljšali.

Če je ta želja resnična, potem izboljšanje ne zavisi od duhovnikov med izseljenci, temveč od Matice oz. od oblasti v Sloveniji. Ti bi morali spremeniti odnos do duhovnikov v izseljenstvu. Predvsem je razlikovanje med duhovniki "emigranti" in duhovniki iz domovine nekaj nedopustnega. Ali pomeni to razlikovanje, da so duhovniki iz domovine, ki so prišli med izseljence v zadnjih letih, "režimski duhovniki"? Slovenske oblasti vzbujajo tak sum, ko delajo razliko med izseljenskimi duhovniki, kot je bilo slišati na občnem zboru Matice v Ljubljani in kot je slišati tudi med izseljenci samimi. To bi bil najgrši madež na izseljenskih duhovnikih, pred katerim je treba slovenske duhovnike v tujini z vso silo varovati.

Druga točka je očitanje "klerikalizma" raznim emigrantskim duhovnikom. Ti so prišli med slovenske ljudi v tujini v najtežjih časih po vojni in ostali med njimi v najtežjih pogojih. Videl sem, kako divje življenje živijo nekateri, sami, brez lastnega gospodinjstva, večno na poti, brez reda, brez počitka, vedno vsem na uslugo. In čemu? Zato, da bolnim rojakom prinašajo Kristusa v sv. popotnici, otrokom pri prvem sv. obhajilu; da oznanjajo Kristusa pri nedeljskih mašah, ki jih imajo desetine kilometrov narazen; da učijo verouk otroke in odrasle; da jih učijo tudi materino besedo in da jim hranijo spomin na domovino. Potem je tu še skrb za socialne potrebe naših ljudi. Posebno prvih 20 let so bili največkrat izseljenski duhovniki edini, ki so se brigali za slovenske ljudi v emigraciji. Ali bo kdo zbral in opisal vse to, kar so takrat naredili slovenski duhovniki za slovenske izseljence pod vodstvom škofa Rožmana?

In za vse to delo, žrtev in trud morajo sedaj požirati očitek, da uganjajo "klerikalizem". To jim očitajo tisti, ki so za vsak svoj korak plačani.

Tretja stvar je pa nastopanje Slovenske izseljeniške matice same. Kaj nudi ta slovenskim ljudem v tujini? Jim prinaša domovino ali jim prinaša partijske direktive?

Naj v Ljubljani ne pozabijo, da v zapadnem svetu, kjer živijo slovenski izseljenci, imamo demokratični družbeni red; da smo politično in svetovnonazorsko pluralistično opredeljeni, glede domovine pa smo si edini tako zamejci kot izseljenci. Domovina nam je še vedno tisti ideal, ki ga je za vse čase upodobil Ivan Cankar. Od ljudi, ki prihajajo iz domovine, pričakujemo, da nam prinašajo spomin nanjo, da nam nudijo domače vrednote, domačo kulturo, domače pesmi, domačo besedo, partijsko politiko naj pustijo v Ljubljani.

Matica pa tega ne dela. Njej je prvenstveno na tem, da izvaža partijsko ideologijo, preoblečeno magari v kranjske klobase. V tujini so ljudje zelo občutljivi za to. V poročilu v Ljubljani je bilo npr. rečeno, da "so bili v Clevelandu nosilci ostre akcije proti Golarjevi "Vdovi Rošlinki" nekateri duhovniki in najvišji politični emigranti". Resnici na ljubi je treba povedati, da je bil nastop ljubljanskih igralcev ob tisti priložnosti zelo neprimeren in še bolj neprimerno poročanje v Delu. Ko smo bili na turneji v Clevelandu, smo še vedno slišali odmeve na tisto gostovanje, ker so bili clevelandski Slovenci po pravici užaljeni. S takšnim postopanjem si Matica zapira vrata do demokratičnih Slovencev, ki si ne želijo in ne pustijo, da bi jim kdor koli vsiljeval neko politično prepričanje, ki pa sprejemajo in želijo sprejemati slovensko kulturo v vseh razsežnostih. To sta obe goriški kulturni skupini doživeli na svojem gostovanju tako v Clevelandu kot v New Yorku in Fairfieldu. O tem obisku piše profesor B. P. iz Clevelanda: "Petje in igra sta nam bili zelo všeč in naši otroci so bolje razumeli važnost slovenskega jezika in kulture. Vaš obisk jim je bil v veliko pobudo, da se raje zanimajo za slovenske vrednote." Mitja Ribičič je v jubilejni številki Našega tednika izjavil: "Trditev o izvozu naše revolucije, našega samoupravnega sistema ali neuvrščenosti je tuja značaju jugoslovanske notranje in zunanje politike. bila pa bi tudi zelo kratkovidna in neumna politika, skregana z evropsko resničnostjo." Še bolj pa z ameriško in avstralsko, bi dodali mi.

Teh navodil naj bi se Slovenska izseljeniška matica držala, pa bi bilo njeno delo v resnično korist slovenskim ljudem v tujini. Toda smo kaj takega?

K. H.

SECTION FIVE—14 THE PLAIN DEALER, SUNDAY, AUGUST 5, 1979

Slovenian historian clarifies issue

Lovro Kosir invented the stamp.

By Stephen G. Esrati

Two weeks ago, this column asked: "Did another man 'father' the stamp?"

A new Austrian stamp honoring Laurenz Koschier, who proposed postage stamps several years before Sir Rowland Hill did, had raised the question. This column said Koschier was from Slovenia.

Prof. Edward Gobetz, director of the Slovenian Research Center of America in Willoughby Hills, has provided more facts about Koschier, whose name, birthplace and other incidentals were spelled here as the German-speaking Austrians would.

"What are the facts?" Dr. Gobetz asks. "First of all, Laurenz Koschier was Slovenian and the Slovenian spelling of his name is Lovrenc (or Lovro) Kosir (pronounced Ko-SHEER)."

In Slovenian, there is a diacritical mark over the "s" of Kosir.

"He was born, in 1804, in the village of Spodnje Luse, near Skofja Loka, Slovenia." The German forms of these names are Unterluscha and Bischoflack.

"By 1835, his ideas on the postage stamp and other reforms, having been widely publicized in various articles, were, obviously, public enough to be known to anyone interested in postal reforms.

"As several writers (including myself in the book *This is Slovenia*, 1958, pages 142-3), have pointed out, Kosir's ideas were also known, through public articles and personal discussions, to an English commercial agent, Galway, with whom Kosir had discussed the postage stamp and other reforms in Ljubljana, the capital of Slovenia, long before Sir Rowland Hill's breakthrough."

Prof. Gobetz adds: "We think that Lovro Kosir, the son of the small Slovenian nation, also deserves universal recognition and gratitude as one of the world's foremost postal reformers and as the father (or at least the co-inventor with Hill) of the postage stamps.

"We also hope that Kosir's example will help to make the world a little bit more aware of the fact, amply documented by thousands of archives collected by our center, that numerous impressive contributions of Slovenians (and of many other ethnic and nationality groups) have yet to be fully recognized by America and the world."

Dr. Gobetz sent the illustration of the 1948 Yugoslav airmail stamp showing Kosir and the house in which he was born. It was issued for the 80th anniversary of his death.

We quote . . .

34 The Toronto Sun, Friday August 10, 1979

FBI PROBES SPY REPORT LEAK

'Foreign assassins allowed free rein'

WASHINGTON (UPI) — The Carter adminstration yesterday launched a probe into the leak of a secret Senate report on how the spies of five foreign countries systematically harassed — and sometimes murdered — opponents in the U.S.

"We deplore the leak of this draft report and we and other agencies have started an investigation on how it was leaked," the State Department said.

But spokesman Tom Reston flatly denied one of the study's major charges — that the state department tried to impede investigations into the activities of foreign spies in the U.S.

The White House, while criticizing "violations of the law by foreign intelligence agencies," said the FBI has also been ordered to investigate the leak.

The Washington *Post* published details of the still-classified report after portions were made public last week by columnist Jack Anderson.

The study — prepared by the staff of the Senate Foreign Relations Committee's subcommittee on government operations — reportedly identified the five countries as Iran, the Philippines, Taiwan, Chile and Yugoslavia.

The published account said the now-exiled shah of Iran had threatened to expel CIA agents from his country if America moved against Iranian secret agents operating the U.S.

It said the shah conveyed the warnings to the ambassadors representing the past two U.S. administrations in Tehran, Richard Helms and William Sullivan.

The account said state department actively discouraged FBI probes of possible crimes committed in the U.S. by agents of SAVAK, the once-dreaded Iranian secret police.

The published account said Taiwan's spies prepared to go "underground" in the U.S. when Washington established relations with Peking, and drew up plans to recruit Chinese-Americans to travel to China to spy for Taiwan.

It said "extensive" Yugoslav intelligence operations in the U.S. included the assassination in Chicago of Serbian emigre Dragista Kashikovice and the killing of a 10-year-old girl said to have witnessed the murder.

The report said Philippine spies began infiltrating the U.S. in 1973, to neutralize political opponents of President Ferdinand Marcos.

10 The Toronto Sun, Wednesday, August 29, 1979

Soviet humanity

Once again, the flight of one of its privileged minority reveals the Soviet system for what it is — a repressive police state which makes captives of its citizens.

The defection of Bolshoi ballet star Aleksandr e Godunov is dramatic enough. But the 73-hour airport interlude whereby the Americans refused to let his ballerina wife, Ludmilla Vlasova, be taken back to Moscow without first convincing Americans she wanted to return, added spice to the drama.

After nearly three days alone with her it is hardly surprising that Soviets convinced Ludmilla she should return "home." Pity she couldn't decide for herself without official "encouragement!"

In 1970 the Soviets were permitted to board an American Coast Guard vessel to capture, beat and reclaim Lithuanian seaman Simas Kurdika who sought asylum. That was an appalling misjudgment and the U.S. officers responsible were subsequently fired. And rightly so. The U.S wanted no repeat with Ludmilla.

Regardless, it is the Soviet system which stands condemned. And while "officially" Ludmilla is a Soviet heroine (for coming home!), chances are remote that she will ever travel or be seen in the West again. By not informing on hubby (presuming she knew his plans to defect) puts her in "enemy of the people" category, forever suspect.

Despite detente and the Helsinki Accords, the Soviet beast has not changed its spots. It still violates with impunity every principle of the UN Human Rights Charter.

We in the flaccid West issue stern warnings and trade sanctions against regimes like Rhodesia, South Africa, Chile, but we ignore human rights violations by the Soviet Union. Why, South Africa even has blacks from neighboring countries clamoring to come in and work! No one clamors to enter the USSR, not even citizens! Usually people cannot travel abroad unless relatives remain behind as hostages.

The USSR is known as the prison of nationalities, surrounding itself with barbed wire, guard dogs, minefields and soldiers. How can we deplore any country's civil liberties, when we tolerate Soviet indignities?

As long as citizens are considered state property, they will periodically try to escape. Pity the Kremlin won't loosen the chains.

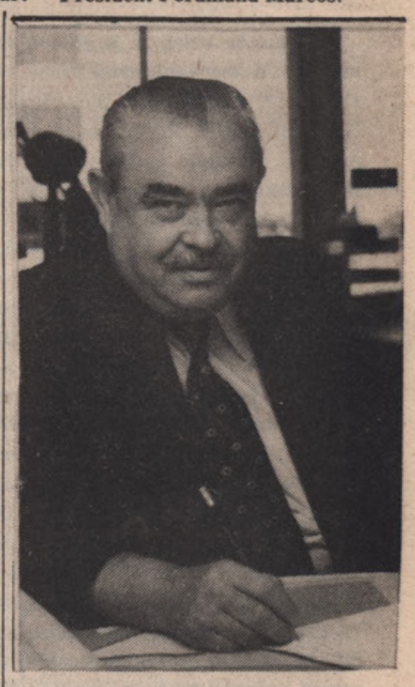

Urednik našega lista g Vladimir MAUKO.

DARUJTE V TISKOVNI SKLAD NAŠEGA LISTA!

PROSIMO, PORAVNAJTE NAROČNINO!

ZNOVA STRAH PRED „KLERIKALIZMOM"

V slovenski javnosti je zadnji mesec nepotrebna pravda okrog nekega predavanja dr. Franca Rodeta, profesorja na teološki fakulteti v Ljubljani. Ta profesor je lani v okviru teološkega tečaja, ki ga vsako leta prireja teološka fakulteta, imel predavanje z naslovom "Resnično krščanstvo pri nas danes in jutri". Vsa predavanja, ki so jih imeli predavatelji na tečaju, so pred nekaj tedni izšla v posebni knjigi; v njej pa manjka predavanje dr. Rodeta. Pri nas v zamejstvu je na to prvi opozoril Novi list, ko je prinesel vest o izidu knjige. Skoraj istočasno se je v Ljubljani oglasil sekretar CK ZSK Franc Šetinc in po radiu napadel dr. Rodeta, češ da uganja "klerikalizem". Takoj za Šetincem je skoraj iste misli ponovil v ljubljanskem Delu časnikar Lojze Javornik v članku z naslovom "Nihče nima monopola nad višjimi vrednotami" (Delo, 8. junija).

Dr. Franc Rode se je pred javno kritiko hotel javno braniti, kot je njegova pravica in dolžnost. Poslal je pismo ljubljanskemu Delu, v katerem pojasnjuje misli, ki jih je izrekel v svojem predavanju. Toda glavni urednik Dela mu je pismo vrnil, češ da je "nestvarno, enostransko in pavšalno". Ker Delo ni hotelo objaviti njegovega članka, se je prof. Rode obrnil na Družino. Ta ga je objavila 15. julija 1979 na 6. strani.

Povejmo še to, da je predavanje bilo že postavljeno v knjigi in bi imelo iziti na str. 247 do 267, ko so nastale težave z oblastjo, ki je prepovedala izid predavanja. Dr. Rode se je vdal, da predavanje ne izide, ker bi sicer celo knjigo zaplenili. Kljub temu so potem sledili napadi na radiu in v Delu. Prof. Rode v zagovoru pravi: "Ko je bilo v zadnjem hipu doseženo, da se predavanje) ne objavi in sporazumno sklenjeno, da o stvari ne govorimo več, so se naenkrat pojavili avtorizirani kritiki: kdo z živo besedo pred poslušalci, kdo po radiu, kdo v časopisu."

Komaj že izšel Rodetov dopis v Družini, sta se v sobotnem Delu (14. julija) že oglasila Mitja Ribičič in Franc Šetinc. Posebno ta slednji je kot tajnik ZK Slovenije in njen ideolog posvetil Rodetovemu članku celo stran v Delu. Vendar ne pove nič novega. Vztraja pri običajnih trditvah. "V verskih pravicah načelno ni omejevanj, zato verniki ne potrebujejo nikogar, da bi jim jih posredniško branil," trdi Šetinc.

Posebno zameri Rodetu in tudi Družini, češ da delata za neko "spravaštvo". To se pravi za neko spravo, za neko novo gledanje na preteklost med vojno, ki naj bi privedlo do tega, da bi pozabili, kar je bilo, in bi rajši gledali naprej v nove čase. Tega seveda partija ne more dopustiti, ker njej je revolucija "mit", neka bajka, kot očita tudi prof. Rode v svojem članku.

Nad vsem pa vlada paničen strah pred "klerikalizmom". S tem strahom je partija v Sloveniji naravnost obsedena. To je videti tudi v Šetinčevem članku v Delu. Toda vprašanje je, ali je ta strah resničen ali pa je samo umetno narejen zato, da morejo porezati vršiče tistim, ki hočejo kaj več kot samo moliti v cerkvi in hvaliti odlične odnose med oblastjo in verskimi skupnostmi v Sloveniji.

Spominjam se, kako so pri nas na Primorskem v neki dobi začeli govoriti o "beli gardi", ko mi o njej še nismo nič vedeli, vsaj na deželi ne. Pa vendar so že ožigosali nekatere za "belo gardo". Tako se mi zdi, da delajo danes s klerikalizmom. Kdor si upa kaj povedati poleg hvale, je klerikalec. V Sloveniji je danes isto kot med vojno "bela garda". Na to opozarja Franc Šetinc, ko piše:

"Odnosi so (med Cerkvijo in oblastjo) splošno dobri, so pa posamezniki in skupinice, ki bi jih radi skalili in pokvarili. Tega ne bomo dovolili. Zaostrovanje odnosov in kvarjenje ugodnega ozračja je gotovo predvsem v škodo Cerkvi sami. Tega bi se morali zavedati tudi posamezniki, zlasti tisti, ki delujejo sovražno, protidržavno in se pri tem povezujejo z reakcionarnimi silami in institucijami v svetu."

Če imaš torej kritične pripombe o "dobrih odnosih" med Cerkvijo in državo v Sloveniji, če imaš kako željo, npr. naj bi Božič bil tudi državni praznik, kot želi dr. Rode, potem se pazi, kajti to je že protidržavno! "Državno" je samo, da hvališ in se prilizuješ. To je smisel vse te nepotrebne polemike in vsega "klerikalizma". "Kat. glas"

DRAGA 1979

Ne maramo prazne rasne nacionalnosti in tudi ne materialistične kolektivnosti, čeprav bi bila slovansko pobarvana.

FRANCE KOBLAR
(Bohinjski teden 1939, str. 32)

Letošnji 14. študijski dnevi DRAGA '79 1. in 2. septembra so imeli naslednji spored:

Petek, 31. avgusta 1979, ob 18. uri:

DVORANA DRUŠTVA SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV TRST, Donizettijeva ulica 3

PREDSTAVITEV sodelujočih na letošnji DRAGI zastopnikom javnih občil in javnosti.

PARK FINŽGARJEVEGA DOMA, Opčine, Narodna ulica štev. 89

Sobota, 1. septembra 1979, ob 16.30:

SLOVESNI ZAČETEK z nastopi javnih predstavnikov, nato prvo predavanje:

BOHINJ: OB 40-LETNICI NEKE VIZIJE

To je bila vizija, ki jo je tik pred svetovnim viharjem 1939 razgrnila v Bohinju plejada slovenskih katoliških kulturnikov od Finžgarja do Kocbeka, od Janžekoviča do Koblarja in Šolarja: vizija zvestobe slovenstvu in krščanstvu, v odprtosti človeku in času.

Nedelja, 2. septembra 1979, ob 9. uri:

SLUŽBA BOŽJA na prostem v parku. Celebrant mons. Lorenzo Bellomi, tržaški škof.

Ob 10. uri drugo predavanje:

NARODNOST V TEOLOGIJI IN CERKVI PROTI LETU 2000

Kakšna se napoveduje vloga narodnosti v teološki spekulaciji in v verskem občutju na pragu 3. tisočletja? Bo narodnost čedalje bolj ugašala v nekakšen krščanski kozmopolitizem ali pa se bo nasprotno izčiščevala v nezamenljivo sestavino krščanske izbire?

Ob 16. uri tretje predavanje:

SLOVENSKI MATIČNI, ZAMEJSKI IN ZDOMSKI TRENUTEK

Matica, zamejstvo, zdomstvo: troje ravni, na katerih se danes izraža slovensko bivanje, v različnih političnih, socioloških, kulturnih in psiholoških pogojih.